

Den internationale dimension i dansk vejledning – hvad siger vejlederne selv?

Indhold

1. Indledning
 2. Resume
 3. English summary
 4. Metode
 5. Analyse, afsnit 5.1 til 5.9
- Bilag 1: Spørgeskemaets spørgsmål

1. Indledning

CIRIUS varetager funktionen som Euroguidance-center i Danmark og har derfor uddannelses- og erhvervsvejledning som særligt interesseområde i vores arbejde med at fremme mobilitet og internationalisering. Et af hovedformålene med Euroguidance-aktiviteterne er at understøtte udviklingen af den internationale dimension i uddannelses- og erhvervsvejledningen.

Med den "internationale dimension" mener vi:

- Vejledning og information om muligheder for praktikophold, uddannelse og arbejde i udlandet
- Mobilitet og internationalt samarbejde for vejlederne selv som et led i deres kompetenceudvikling.

For bedre at kunne udvikle og tilpasse fremtidige aktiviteter til danske vejlederes ønsker og behov, har CIRIUS med denne undersøgelse ønsket at:

- Få et overblik over, hvor meget den internationale dimension fylder i danske vejlederes daglige arbejde, og hvordan det kommer til udtryk.
- Få vejledernes egne bud på, hvordan CIRIUS gennem forskellige aktiviteter kan blive bedre til at understøtte vejlederne:

- i deres vejledning om internationalisering og muligheder i udlandet
- i forhold til deres egne muligheder for at hente inspiration og udvikle deres kompetencer gennem internationalt samarbejde.

Denne rapport giver et overblik over resultaterne af undersøgelsen. I kapitel 4 beskrives undersøgelsens metode kort, og derefter præsenteres undersøgelsens resultat i kapitel 5. Hvor det er relevant, vil der være en diskussion af resultaterne i forhold til forskellige grupper af vejledere – dog med det forbehold, at den statistiske usikkerhed er relativt høj, når vi ser på besvarelsene gruppevis. Der vil derfor være tale om at påpege eventuelle tendenser og problematikker.

Mange respondenter har gjort brug af mulighederne for at afgive tekstsvar i spørgeskemaet. Der er ikke foretaget en dybtgående analyse af alle tekstvar, men der vil blive givet et overblik over tendenser og interessante perspektiver.

På baggrund af vores regelmæssige kontakt med vejledere i forskellige regioner og med forskellig organisatorisk placering har vi i CIRIUS haft nogle antagelser om, hvor meget den internationale dimension fylder i vejledernes hverdag. Med denne undersøgelse har vi ønsket at få en indikation af, om der er hold i vores antagelser. Samtidig har vi ønsket at undersøge, dels hvilke barrierer vejlederne ser i forhold til i højere grad at udvikle internationalt orienterede informations- og vejledningstilbud, dels hvilke tiltag CIRIUS kan tage initiativ til med henblik på at øge den internationale dimension i vejledningen. Resultaterne giver et billede af, hvordan vejlederne selv vurderede situationen i november 2006, og de bekræfter i vidt omfang vores antagelser. Tallene i sig selv er således ikke overraskende, men en del af resultaterne giver anledning til nye spørgsmål, som det kunne være interessant og relevant at undersøge nærmere på et senere tidspunkt.

2. Resume

Undersøgelsen viser, at den internationale dimension fylder meget lidt i danske vejlederes daglige arbejde. Ganske vist vurderer godt hver anden respondent, at de eller deres kolleger tilbyder vejledning og/eller information om internationalisering og muligheder i udlandet. Det drejer sig især om vejledning i forbindelse med, at enkeltindivider selv henvender sig med internationale spørgsmål. Men henvendelser om internationale spørgsmål udgør for de fleste vejlederes vedkommende mindre end 5% af alle henvendelser.

Ser vi på barriererne for at øge den internationale dimension, peger vejlederne først og fremmest på manglende resurser. Men respondenterne vurderer også, at

mangel på interesse blandt målgrupperne og mangel på oplysninger om internationalisering og muligheder i udlandet er væsentlige barrierer.

I forhold til mulige aktiviteter eller tiltag, som kunne gøre det lettere for vejlederne dels at vejlede om internationale spørgsmål, dels at øge deres egen involvering i internationalt samarbejde, efterspørger respondenterne især kurser og studieture til andre lande. CIRIUS afholdt i efteråret 2007 tre endagskurser forskellige steder i landet, som fokuserede både på unges muligheder for at komme ud og på vejledernes muligheder for at søge tilskud til efteruddannelse i udlandet og internationalt samarbejde. På baggrund af denne undersøgelse og evalueringerne af de tre kurser har CIRIUS udbudt flere, lignende kurser.

Vi ønskede også med denne undersøgelse at få en indikation af, om der er behov for tiltag eller aktiviteter, der er målrettede forskellige grupper af vejledere. Her fremgår det af undersøgelsens resultater, at grupperne generelt efterspørger de samme tiltag (kurser, studieture, mere information osv.), men at de samtidig – især når det gælder information til de vejledningssøgende – ønsker flere lettilgængelige pakkeløsninger, der passer lige til deres målgruppe(r).

Et spørgsmål, der mere eller mindre direkte er dukket op løbende igennem hele undersøgelsen, er spørgsmålet om, hvorvidt vejledning om internationalisering og muligheder i andre lande er en opgave, som alle vejledere må påtage sig. Eller om det er mere hensigtsmæssigt, at opgaven varetages af et mindre antal specialister på området.

Mange respondenter giver således udtryk for, at det er et for stort og uoverskueligt område at skulle sætte sig ind i – ikke mindst hvis den direkte efterspørgsel fra de vejledningssøgende er relativt begrænset, fordi de så ikke får opbygget den nødvendige viden på området.

3. English summary

The title of the present report is "The international dimension in Danish career guidance – what is the view of the guidance practitioners?" It is the result of an Internet-based survey that CIRIUS carried out in the autumn of 2006.

1,785 guidance practitioners were invited to fill in a questionnaire that focused on the following topics:

- Actual provision of guidance services and activities that focus on possibilities abroad

- Existence of overall objectives and strategies for internationally oriented guidance services
- Barriers to developing and expanding an international focus within guidance services
- Use of sources of information concerning internationalisation and concrete opportunities abroad
- Suggestions for activities, information and tools that would support guidance practitioners when they deal with clients with international questions
- Guidance practitioners' involvement in international activities
- Suggestions for activities and information services that would support guidance practitioners' involvement in international projects and cooperation

CIRIUS received responses from 806 guidance practitioners working in Youth Guidance Centres, in Regional Guidance Centres, or at a youth education institution, a production school or a folk high school. In the following, the main results of the survey are presented.

Generally speaking, it can be concluded that the international dimension in Danish guidance is still rather limited. Although 51% of all respondents did reply that they – or their organisation/institution – offer guidance services or disseminate information about internationalisation and concrete opportunities abroad, the survey also shows that for 73% of the respondents it is the case that less than 5% of all enquiries deal with international issues. Furthermore, only 16% of the respondents reply that their organisation has a strategy or a specific set of objectives concerning internationally oriented guidance services.

As for barriers to (further) developing an international focus within guidance services, the respondents generally agreed that the three main barriers are (in order of priority):

- Lack of resources
- Our target groups are not interested in possibilities abroad
- Lack of information about internationalisation and possibilities abroad.

The first barrier is difficult to discuss or remove, but there are various perspectives on the second and third barriers. Many respondents claim that pupils in lower secondary school are not interested in international issues and possibilities abroad. And guidance practitioners dealing with young people with special needs for guidance argue that these young people have so many problems that it does not make sense to talk about going abroad.

However, some respondents stress that they believe pupils in lower secondary school would be very interested if they were informed more about their possibilities abroad and if they were made aware of how globalisation influences which competences are needed on the labour market. Similarly, some respondents argue that there ought to be more opportunities for going abroad for young people with various special needs for guidance, as such experiences would contribute to a positive development of their self-esteem and self-confidence.

With respect to the third barrier (lack of information about internationalisation and possibilities abroad), it is quite surprising that this is perceived as a major barrier. A lot of information already exists, e.g. at CIRIUS' websites www.ciriusonline.dk, www.udiverden.dk and www.skoleniverden.dk, but some of the respondents indicate that it is perhaps more a question of getting an overview of the information that is already available.

The respondents were asked to state which types of activities they believe would be helpful in relation to their work with international issues. The majority were of the opinion that study visits to other countries and further training courses focusing on international aspects of guidance would be the most useful activities.

A question that appeared – directly and indirectly – throughout the report was the question whether the provision of guidance and information related to international issues should be embedded in a specialist function. Perhaps even in a national guidance unit, dealing with international questions only. Apparently, many respondents find it difficult to find the right, updated information about various possibilities abroad, and they ask for someone with more expertise that they can refer clients to.

4. Metode

Undersøgelsen blev gennemført i perioden 25. oktober til 25. november 2006. En invitation til at deltage i undersøgelsen med link til det elektroniske spørgeskema blev sendt per e-mail til i alt 1.805 vejledere. Af disse nåede 20 invitationer ikke frem, hvilket vil sige at 1.785 vejledere modtog invitationen. Vi har modtaget i alt 806 besvarelser, det vil sige en svarprocent på 45%. I forhold til undersøgelsens statistiske signifikans skal det bemærkes, at det er relativt irrelevant, hvilket niveau svarprocenten ligger på. Det er det absolutte antal svar, som er vigtigt. Med ca. 800 besvarelser må vi operere med en statistisk usikkerhed på knap 4%, men eftersom antallet af respondenter varierer meget fra spørgsmål til spørgsmål vil den statistiske usikkerhed også variere. I enkelte

tilfælde er vi helt nede på ca. 200 respondenter, hvilket betyder en meget høj statistisk usikkerhed på omkring 10%.

Alle respondenter har som nævnt ikke besvaret samtlige spørgsmål, blandt andet fordi ikke alle kategorier af spørgsmål er relevante for alle respondenter. Da vi ikke har anvendt individuelle koder i forbindelse med udsendelsen af invitationen til at deltage i undersøgelsen, er det ikke muligt at se, om det typisk er de samme respondenter, der undlader at besvare de overordnede spørgsmål. Desuden er der en række underspørgsmål, hvor det kun er de respondenter, der har afgivet et bestemt svar på det foregående spørgsmål, som bliver bedt om at svare.

Det skal også nævnes, at de procenttal, der nævnes i analysen, angiver andelen af de respondenter, der **har** svaret på det enkelte spørgsmål.

Vejledergrupper

Tabellen herunder viser, hvilke vejledergrupper der indgår i undersøgelsen med antal inviterede, antal respondenter og svarprocenten per gruppe.

Tabel 1. Vejledergrupper der er inviteret til at indgå i undersøgelsen

Vejledergruppe	Antal invitationer	Antal svar modtaget	Antal svar i %
Ledere fra Ungdommens Uddannelsesvejledning	64	31	48%
Vejledere fra Ungdommens Uddannelsesvejledning	686	313	46%
Studievalgsledere	9	5	56%
Studievalgsvejledere	59	40	68%
Studievejledere fra erhvervsskoler (tekniske skoler, handelsskoler, landbrugsskoler og sosuskoler)	451	133	29%
Studievejledere fra gymnasium/hf	323	115	36%
Vejledere fra produktionsskoler	109	49	45%

Vejledere fra højskoler	104	28	27%
Ingen af ovenstående		52	

Der eksisterede ikke i forvejen en oversigt over alle relevante vejledere og deres e-mail-adresser. De relevante e-mail-adresser er for en stor dels vedkommende fundet på vejledningscentrenes og uddannelsesinstitutionernes hjemmesider. I andre tilfælde har vi kontaktet institutionerne/centrene og bedt dem om at sende os e-mail-adresserne på deres vejledere.

For produktionsskolernes vedkommende lykkedes det ikke at få mailadresser fra 20 ud af 98 skoler – enten fordi de ikke sendte os oplysningerne inden tidsfristens udløb, eller fordi de ikke havde vejledere på skolen. Det samme gjorde sig gældende for 13 ud af 76 højskoler. For grupperne af UU-vejledere, vejledere ved erhvervsskoler og vejledere ved gymnasium/hf blev den endelige sample reduceret med 1/3.

Indsamlingen af e-mailadresserne fandt sted i måneden op til selve undersøgelsens gennemførelse for at sikre en så opdateret liste som muligt. Men som nævnt viste det sig, at 20 af de udsendte invitationer aldrig nåede frem på grund af fejlagtige e-mailadresser. Det vil sige, at 1.785 modtog invitationen.

Alle spørgsmål er udsendt, og alle svar er behandlet anonymt, gennem det elektroniske dataindsamlingsystem *Inquisite*. Hver deltagers svar kan dog føres tilbage til den vejledergruppe, han/hun tilhører. Det gør det muligt at samle og sammenligne svarene fra de enkelte vejledergrupper – er tendenser, behov og generelle ønsker ens for alle vejledergrupper, eller varierer de fra gruppe til gruppe? Dét giver CIRIUS bedre mulighed for at kunne vurdere, hvorvidt aktiviteter skal målrettes forskellige grupper af vejledere.

Alle vejledergrupper er repræsenteret blandt de 806 respondenter, og det er som nævnt muligt at se på besvarelserne gruppevis. Vi forholder os dog ikke til gruppen "Ingen af ovenstående", da vi ikke ved, hvem gruppen består af. Samtidig er det vigtigt at understrege, at antallet af respondenter i de enkelte grupper er så lille, at den statistiske usikkerhed er for stor til, at vi kan lave gyldige konklusioner, når vi ser på besvarelserne gruppevis. Men vi tillader os alligevel at pege på eventuelle tendenser og problematikker de steder i undersøgelsen, hvor vi mener, at der er interessante betragtninger.

På baggrund af den overordnede formålsbeskrivelse (se 1. Indledning) blev et spørgeskema udformet, inddelt i 10 områder med i alt 12 overordnede spørgsmål. Nogle af de 12 spørgsmål har – alt efter svaret – udløst et eller flere

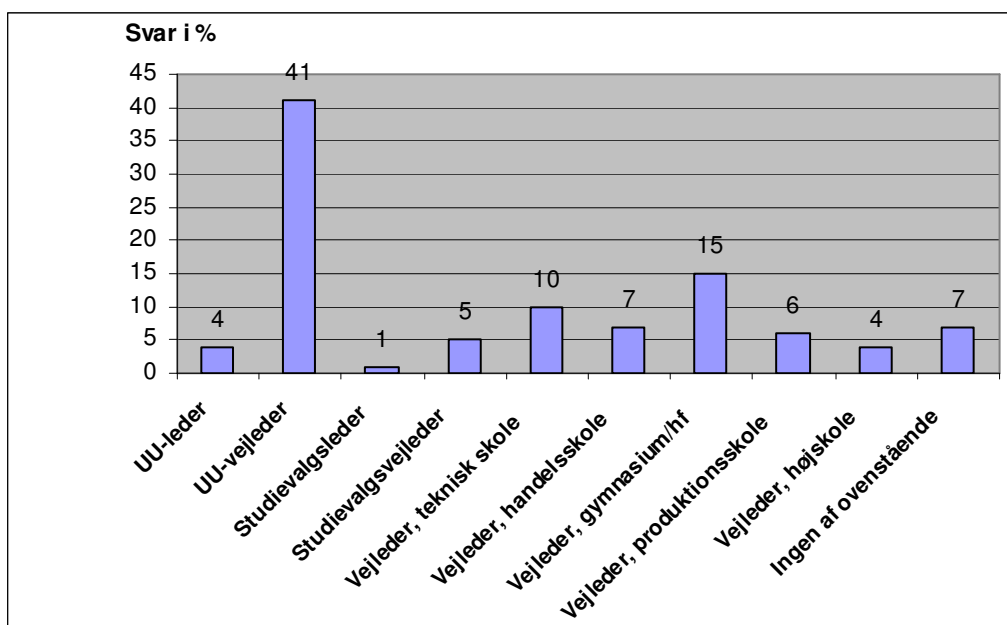
underspørgsmål. For nogle af spørgsmålene har der været opstillet forskellige svarmuligheder, hvor der kunne vælges et eller flere svar. I andre tilfælde er der lagt op til åbne tekstsvare med mulighed for at uddybe.

5. Analyse af de indkomne svar

5.1. Om dig

Som det fremgår af nedenstående figur, udgør vejledere ved Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) langt den største vejledergruppe (41%) i undersøgelsen, efterfulgt af studievejledere på et gymnasium eller hf (15%). Gruppen af Studievalgsledere er klart den mindste gruppe med kun 5 respondenter.

Figur 1: Respondenter fordelt på vejledergrupper

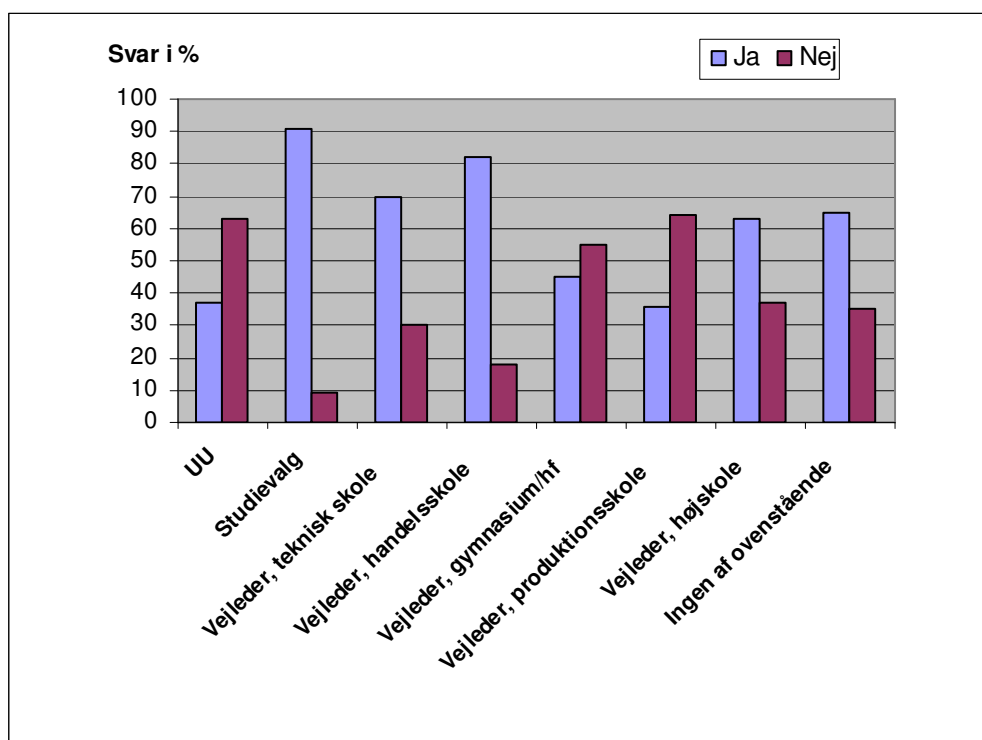

5.2. Vejledning og aktiviteter med fokus på internationale muligheder – for de vejledningssøgende

Godt og vel halvdelen af respondenterne svarer "ja" til, at deres organisation tilbyder vejledning, arrangementer eller aktiviteter med fokus på internationale muligheder for deres målgrupper (51% ja mod 49% nej).

Ser man på de forskellige grupper af vejledere (figur 2 herunder), viser det sig, at der for tre gruppers vedkommende er en overvægt af respondenter, der har svaret nej til spørgsmålet: UU-centrene, studievejledere på et gymnasium/hf og vejledere på produktionsskoler. Som nævnt skal der tages højde for en høj grad af statistisk usikkerhed på grund af det begrænsede antal respondenter i hver gruppe, men det er interessant i denne sammenhæng, at ledere og vejledere på UU-centrene ikke er enige om svaret på dette spørgsmål. 57% af UU-lederne svarer, at deres organisation tilbyder vejledning eller aktiviteter med et internationalt fokus, mens kun 35% af UU-vejlederne svarer bekræftende på spørgsmålet.

Figur 2: Tilbyder I vejledning, information og arrangementer med fokus på muligheder i udlandet?

Ser vi på de forskellige typer af internationalt orienterede services og aktiviteter, som vejlederne tilbyder, er det tydeligt, at det i de fleste tilfælde handler om individuel vejledning. Ud af de 379 respondenter, som svarede ja til det foregående spørgsmål, har de 303 svaret, at de tilbyder individuel vejledning om internationale spørgsmål. Som det fremgår af tabellen herunder, er der endvidere en del, der organiserer forskellige kollektive arrangementer og/eller sikrer, at deres målgrupper har adgang til trykt informationsmateriale.

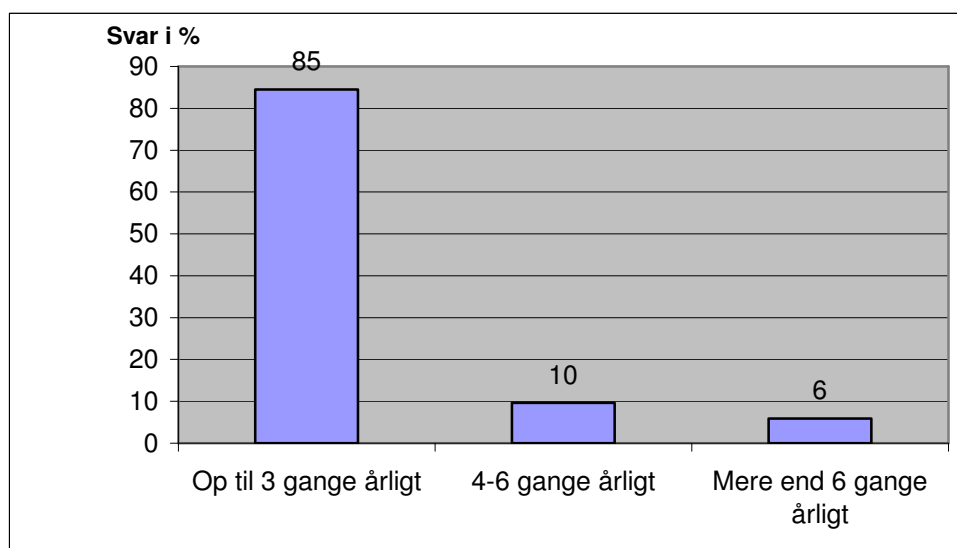
Vi vil samle op på dette resultat i afsnittet "Henvendelser om internationale spørgsmål", hvor det bliver diskuteret, om der kan være en sammenhæng mellem omfanget af kollektive informationsarrangementer og antallet af henvendelser om internationale spørgsmål.

Tabel 2: Typer af aktiviteter, information og vejledning med fokus på internationale muligheder

Type af aktivitet, information og vejledning	Antal respondenter
Individuel vejledning, de vejledningssøgende kommer selv med internationale spørgsmål	303
Kollektive arrangementer for afgrænsede målgrupper	148
Trykt informationsmateriale om internationale muligheder	140
Kollektive arrangementer, åbne for alle	102
Information om internationale muligheder på jeres egen hjemmeside	75
Andet	28

De kollektive arrangementer afholdes for de flestes vedkommende 1-3 gange årligt (202 respondenter). Kun 37 respondenter svarer, at de afholder sådanne arrangementer mere end 4 gange årligt. Se figur 3 herunder.

Figur 3: Hvor ofte afholder I kollektive arrangementer med fokus på muligheder i udlandet?

Inddragelse af eksterne oplægsholdere

260 respondenter har svaret på, hvorvidt de inddrager eksterne oplægsholdere i kollektive arrangementer med fokus på internationale spørgsmål. Af disse inddrager **32%** (83 respondenter) **ikke** eksterne oplægsholdere, men blandt det flertal der gør, har 138 (78%) svaret, at de inviterer unge med erfaring fra et udlandsophold til at holde oplæg (se tabel 3 herunder). Derimod er der kun få, der inddrager medarbejdere, ledere og personaleansvarlige fra forskellige virksomheder og organisationer. Vi har ikke spurgt, hvorfor respondenterne vælger at inddrage hvilken type ekstern oplægsholder, men resultatet kunne tyde på, at respondenterne vurderer, at ung-til-ung formidling har den største effekt.

Tabel 3: Inddragelse af eksterne oplægsholdere i kollektive arrangementer

Type af eksterne oplægsholdere	Antal respondenter
Unge med internationale erfaringer	138
Ledere i virksomheder og organisationer	20
Personaleansvarlige i virksomheder og organisationer	17

Medarbejdere i virksomheder og organisationer	62
Andre	49
Vi inddrager ikke eksterne oplægsholdere	83

Henvendelser om internationale spørgsmål

For knap 3/4 af respondenterne (73%) gælder det, at mindre end 5% af de henvendelser, de får, drejer sig om internationale spørgsmål. For knap hver femte respondent (19%) ligger tallet mellem 5-10%, og kun for 8% af respondenterne udgør antallet af henvendelser om internationale spørgsmål mere end 10% af alle henvendelser.

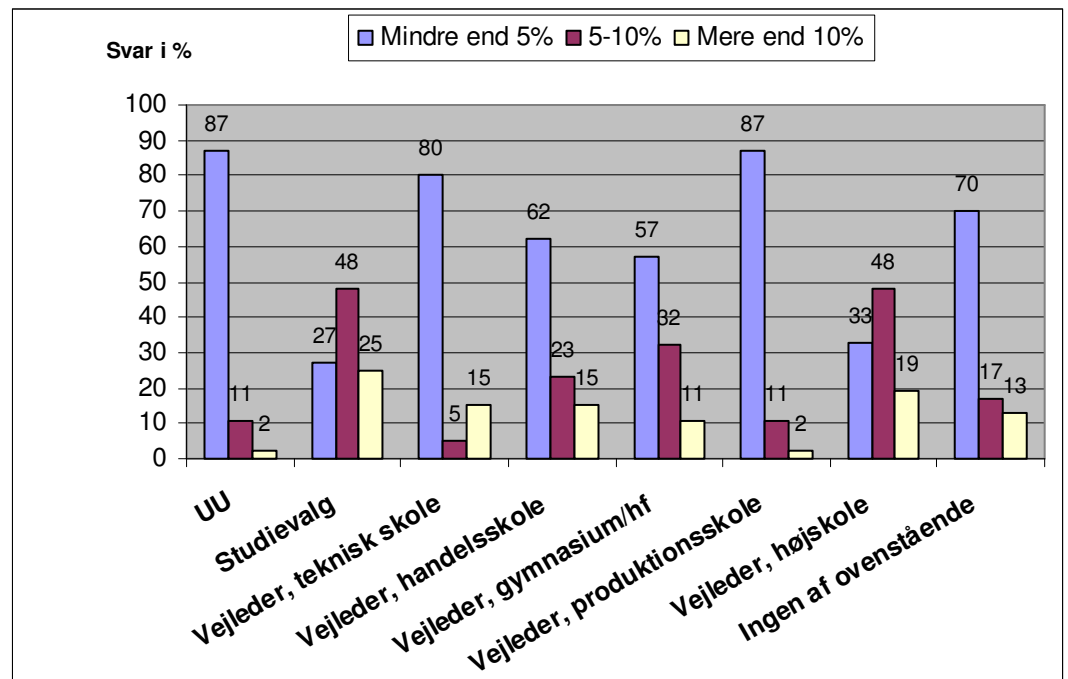
Som det fremgår af figur 4 herunder, skiller to grupper sig ud her: Studievalgsledere og -vejledere og vejledere på højskoler har som de eneste grupper flest respondenter, der har sat kryds i kategorien 5-10%. For alle andre grupper gælder det, at et flertal af respondenterne har sat kryds i kategorien "mindre end 5%". Der er fortsat en høj statistisk usikkerhed, når vi ser på svarene gruppevis, men dette resultat kunne – ikke overraskende – tyde på, at jo ældre målgruppen (de vejledningssøgende) er, jo flere spørgsmål om muligheder i udlandet får vejlederne.

Men generelt kan det siges, at for langt størstedelen af vejlederne fylder internationale spørgsmål ikke særlig meget i det daglige arbejde. Eller omvendt kan man sige, at der ikke er så mange vejledningssøgende, der **af sig selv** henvender sig med spørgsmål om muligheder for fx at studere eller arbejde i et andet land – især ikke når det drejer sig om grundskole- og ungdomsuddannelsesniveauer. Senere i undersøgelsen rejser nogle af respondenterne spørgsmålet om, hvorvidt vejlederne kan eller skal spille en mere proaktiv rolle i forhold til at bevidstgøre børn og unge om globalisering, internationalisering og konkrete muligheder i andre lande.

Denne problematik vender vi tilbage til, men det er relevant her at indskyde, at der i de senere år har været stagnation i antallet af danske studerende, der tager til udlandet for at gennemføre et studie- eller praktikophold, og et fald i antallet af danskere der vælger at gennemføre en hel uddannelse uden for Danmarks grænser. Som det har været debatteret i medierne, kan der være flere årsager til denne udvikling, men det kan ses som en indikation af, at danske unge ikke per automatik bliver interesseret i og tiltrukket af muligheder i andre lande.

Vi kan ikke ud fra denne undersøgelse sige noget konkluderende om, hvorvidt der er en sammenhæng mellem antallet af kollektive arrangementer og antallet af henvendelser. Men tallene viser, at Studievalgsledere og -vejledere samt vejledere på højskoler også er de tre grupper, der har flest kollektive arrangementer med internationalt fokus på årsbasis, så det antyder en mulig sammenhæng. Det skal dog tilføjes, at vejledere på tekniske skoler relativt set har en næsten lige så høj andel af kollektive arrangementer som højskolevejlederne, når det gælder kategorierne "4-6 gange årligt" og "mere end 6 gange årligt". Samtidig har 80% af vejlederne på tekniske skoler svaret, at de får mindre end 5% internationale henvendelser, så i dette tilfælde er der tilsyneladende ingen sammenhæng mellem antallet af internationalt orienterede kollektive arrangementer og antallet af henvendelser om internationale spørgsmål.

Figur 4: Hvor stor en andel af alle henvendelser drejer sig om internationale spørgsmål?

5.3. Målsætning eller strategi på det internationale område

På spørgsmålet om, hvorvidt de i deres organisation/institution har defineret en målsætning eller strategi for de internationale aspekter i vejledningen, har 112 respondenter (**16%**) svaret **ja**. Det synes umiddelbart ikke af meget, men taget i betragtning at der generelt ikke har været så stor fokus på den internationale

dimension i vejledningen – hverken fra politisk side eller fra vejlederne selv – er det ikke overraskende, at tallet er relativt lavt.

Relativt set er det i højest grad ledere og vejledere ved Studievalg samt gennemførelsesvejledere ved de tekniske skoler og handelsskolerne, der svarer ja til, at de i deres organisation/institution har defineret en strategi for de internationale aspekter i vejledningen (mellem 20% og 38%). Studievalg har ifølge deres lovgrundlag en – om end begrænset – forpligtelse til at informere og vejlede om muligheder i udlandet (se afsnittet "Er det overhovedet vores opgave?" længere fremme). Som vi har set tidligere, får Studievalgsvejlederne også relativt flere henvendelser om internationale spørgsmål end de andre grupper. Disse forhold kan udgøre en del af forklaringen på, at Studievalgscentrene i højere grad har defineret en målsætning/strategi på det internationale område.

Hvad angår erhvervsskolerne, har mange af dem igennem flere år været involveret i forskellige typer af internationalt samarbejde, og den internationale orientering kan have haft en afsmittende effekt på vejledningsområdet.

Vi har en international målsætning/strategi

Undersøgelsen viser tydeligt, at der er stor forskel på, hvad respondenterne forstår ved ordene "målsætning" og "strategi". De respondenter, der svarede ja på spørgsmålet om målsætning/strategi, blev efterfølgende bedt om kort at beskrive målsætningen/strategien. I en del tilfælde må tekstsvarene siges at beskrive konkrete handlinger eller aktiviteter frem for deciderede målsætninger og strategier. Det illustreres fx i følgende svar:

"Eleverne informeres kollektivt i afgangsklasserne."

"Hvor det er muligt fortælles om mulighederne for studier i udlandet. Konkrete spørgsmål henvises til ambassader eller lignende."

"Information og vejledning om Praktik i udlandet er en del af vejledernes arbejdsfelt."

I andre tilfælde er det ikke muligt at vurdere ud fra tekstsvaret, om respondenterne henviser til deres uddannelsesinstitutions overordnede internationale målsætning eller strategi, og om denne så også eksplicit omfatter vejledningsområdet. Som fx i følgende svar:

"Alle vore elever tilbydes et ophold af en måneds varighed i deres 3. praktikperiode."

"Der skal gives stadig flere muligheder for erhvervsuddannelseselever for at deltage i kortvarig praktik i udlandet."

Hvis vi ser på de tekstsvar, som kan have med en målsætning for vejledningsområdet at gøre, kan hovedparten inddeles i følgende kategorier:

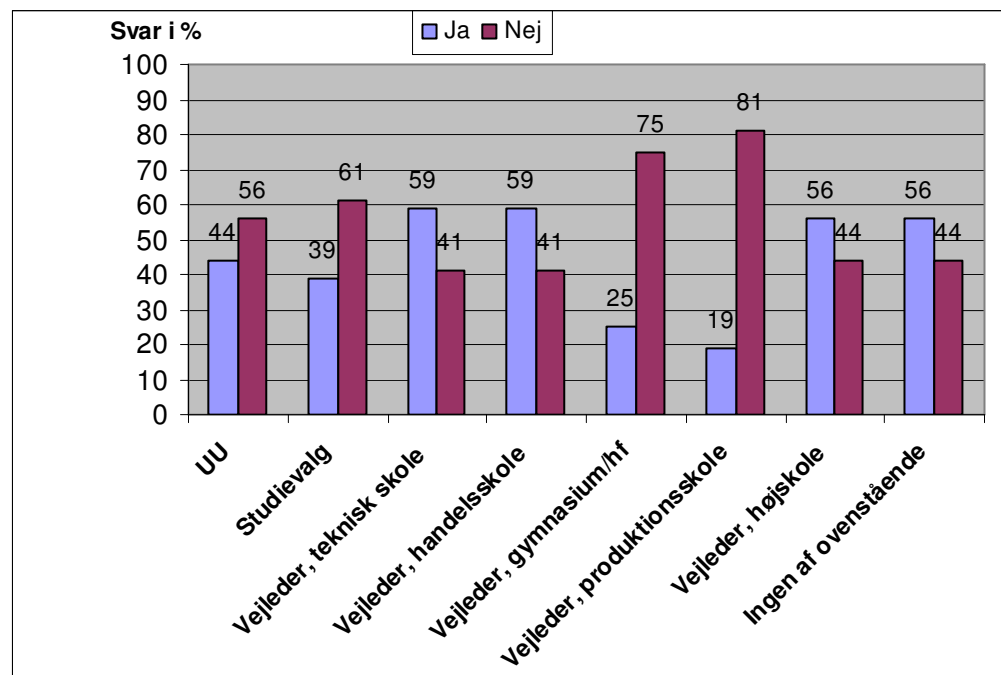
- Vi vil gerne **informere** alle i vores målgruppe om studie- og praktikmuligheder i udlandet.
- Vi vil gerne **højne** vores elevers/vejledningssøgendes **bevidsthed** om internationalisering og mulighederne på det globale uddannelses- og arbejdsmarked. Gøre dem bevidste om deres egne kompetencer og de krav, der stilles til kompetencer på arbejdsmarkedet i dag, så de er bedre rustede.
- Vi vil gerne **forberede** de unge i forhold til at leve og uddanne sig i udlandet.
- Vi vil gerne opnå, at **så mange som muligt** af vores elever **tager på uddannelses- eller praktikophold i udlandet**.

Målsætningerne fokuserer altså på flere aspekter, der på forskellig måde er relaterede til unges muligheder i udlandet. Fra den rent kvantitative målsætning over informationsformidling til fokus på forberedelse og bevidstgørelse om internationalisering, muligheder, kompetencer og krav.

Vi har ikke en international målsætning/strategi

De respondenter, der svarede nej til spørgsmålet om eksistensen af en international målsætning/strategi (84% af respondenterne), blev efterfølgende spurgt, om de mener, det ville være relevant at formulere en målsætning eller strategi for de internationale aspekter i deres vejledningstilbud. På dette spørgsmål svarede godt halvdelen (58%) nej, mens de resterende 42% fandt, at det ville være relevant. Som det fremgår af nedenstående figur, der viser resultatet opgjort per gruppe, er der dog blandt tre vejledergrupper en overvægt af respondenter, der mener, at det ville være relevant at definere en international målsætning eller strategi: vejledere ved tekniske skoler og handelsskoler og højskolevejledere.

Figur 5: Ville det være relevant at definere en målsætning eller strategi for den internationalt orienterede vejledningsindsats.

De respondenter, der svarede ja til, at det ville være relevant, at deres organisation/institution formulerede en målsætning/strategi for de internationale aspekter af vejledningen, blev efterfølgende bedt om kort at skitsere, hvad der skal til, for at en sådan målsætning bliver defineret.

Vi har inddelt respondenternes tekstsvare i nogle overordnede svarkategorier (tallet i parentes angiver, hvor mange respondenter der har skrevet et svar, der passer ind i kategorien):

Det, der skal til, for at vi får defineret en målsætning/strategi for de internationale aspekter i vores vejledning, er:

- at nogen tager initiativet til at formulere det eksplicit i vores målsætning/strategi. Eller at vi får nedsat en arbejdsgruppe, der kan arbejde med opgaven. Vi vil egentlig godt, og vi vejleder/informerer allerede om internationale spørgsmål, men vi har ikke gjort noget ved det på strategiplan endnu og er måske ikke bevidste nok om den internationale dimension. (36) Nogle respondenter peger i denne sammenhæng på, at det er vigtigt at få diskuteret, **hvorfor** man skal have en sådan målsætning, og hvad den skal indeholde. Enkelte respondenter understreger desuden, at det er essentielt, at der er inte-

resse og opbakning blandt vejlederne, fordi et eventuelt arbejde med at udvikle en målsætning ellers ville være spildt.

- at vi får tilført flere resurser. Det er i høj grad et spørgsmål om tid og arbejdspress (23)
- at efterspørgslen fra de vejledningssøgende stiger. Der skal være et tydeligere behov, og behovet skal afdækkes gennem undersøgelser (15). Her kommer den første henvisning til, at behovet måske ikke bare opstår af sig selv, men at en proaktiv tilgang fra vejledernes side kan have en effekt. En respondent påpeger således, at *"behov blandt brugerne [...] delvis kan være afhængigt af vejlederinput!"*
- at ledelsen prioriterer det og går forrest i processen (12)
- at der kommer et krav om det ude-/oppefra (større klarhed i lovgivningen, fx) (8)
- at vi får mere viden og klar/overskuelig information om dette område (15), herunder:
 - kontakter til relevante partnere i udlandet eller internationale projekter, som kan styrke vores kompetencer og interesse på området
 - hjælp/input/inspiration fra fx CIRIUS til udarbejdelse af en strategi for de internationale aspekter af vejledningen og/eller med hensyn til konkrete muligheder i udlandet
 - oprettelse af vidensbank omkring vejledning i udlandet med gode internationale ideer på vejledningsområdet og mulighed for fordybelse i forskellige arbejdsmetoder og projekter m.v.
 - større fokus på den internationale dimension i uddannelse og efteruddannelse for vejledere

Er det overhovedet vores opgave?

I svarene på spørgsmålet om, hvad der skal til for at få defineret en målsætning for den internationale dimension i vejledningen, sætter nogle af respondenterne spørgsmålstejn ved, om vejledning og information om internationale spørgsmål overhovedet er en relevant opgave for dem, og/eller om det er relevant for deres målgrupper.

Hvis vi først ser på relevansen for forskellige målgrupper, kommer det blandt andet til udtryk i følgende udsagn:

"Både ja og nej. Da UU har folkeskolen og overgangsvejledning, vil det kun være aktuelt for enkelte at komme i erhvervspraktik i udlandet. Jeg er i tvivl om informationen er relevant i folkeskolen."

"Det er vel et spørgsmål om prioritering. Her i starten af UU's eksistens bliver de fleste kræfter brugt på de udsatte unge – og det er nok ikke disse unge, der kan motiveres til at tage til udlandet! Jeg kan ikke lige i skrivende stund se, hvordan internationalisering kunne kobles med denne målgruppe."

Det handler altså specielt om elever i grundskolen og gruppen af udsatte unge (eller unge med særlige behov for vejledning). Hvad angår elever i grundskolen generelt, lægges der i regeringens globaliseringsstrategi fra 2006 "Fremgang, Fornyelse og Tryghed"¹ vægt på internationalisering – også på dette niveau i uddannelsessystemet: "Folkeskolen skal sikre, at alle unge får kundskaber og færdigheder, der kvalificerer dem til at deltage aktivt i en globaliseret verden." Og: "Undervisningen i folkeskolen skal have globalt perspektiv. Skolen skal give eleverne forståelse for andre lande og kulturer. Alle børn skal i deres skoletid deltage i mindst ét internationalt projekt."

Internationale aspekter er da også inkluderet i trin- og slutmålene for uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorienteringen i grundskolen, som varetages af lærere på den enkelte skole. Men derudover er der intet krav om, at der i vejledningsregi – fx i den overgangsvejledning, som varetages af UU-centrene – skal inddrages internationale aspekter, sådan at vejledningen kan understøtte de generelle mål for folkeskolen, også hvad angår internationaliseringsaspektet.

Med hensyn til de udsatte grupper vender vi tilbage til denne problematik i afsnit 3.4.

Hvis vi derefter ser på, hvilke vejledergrupper der eventuelt skal varetage opgaven med at informere og vejlede om internationale spørgsmål, peges der i følgende svar på en interessant problematik:

"Ikke at jeg ikke synes det ville være en god ide, faktisk, men det forholder sig sådan, at alt, hvad der vedrører de studerendes spørgsmål/ønsker om videregående uddannelse (også i udlandet) er flyttet fra vores vejlederfunktion over på en amtslig funktion, der hedder Studievalg."

"Ja, det ville være relevant, men nu er det jo sådan at Studievalg har at gøre med uddannelser efter gymnasiet. Derved opstår et "hul" i vejledningen i forhold til andre ophold i udlandet. Så her ville et arrangement på vores skole være relevant."

"Vi har ikke til opgave at vejlede om uddannelser i udlandet, så derfor er det ikke noget, der er højt prioriteret i vores strategiarbejde. Men eftersom mange efter-

¹ Se www.globalisering.dk.

spørger hjælp, vil det selvfølgelig være relevant at få fastlagt en strategi. Vi har dog et samarbejde på tværs af Studievalgscentrene vedr. det internationale."

"Et spørgsmål om ressource, da Studievalg fejlagtigt har fået dette som en del af sit ressort."

Der er tilsyneladende ikke helt enighed her: nogle vejledere på gymnasium/hf mener ikke, det er deres opgave og henviser til Studievalg, som i nogle tilfælde heller ikke mener, det er deres opgave.

Ser vi på lovgrundlaget for dels gennemførelsesvejledningen i gymnasium/hf og dels Studievalgsvejledningen, er der kun en spinkel kobling mellem vejledning, internationalisering og mobilitet – og kun for Studievalgs vedkommende, hvor der refereres ganske kort til beskæftigelsesmuligheder i udlandet i Lovbekendtgørelse nr. 770 af 27. juni 2007, Bekendtgørelse af lov om vejledning om valg af uddannelse og erhverv samt i Bekendtgørelse nr. 606 af 21. juni 2004, Bekendtgørelse om vejledning om valg af videregående uddannelse og erhverv, som vedrører Studievalgs arbejde. Endvidere er det nævnt i bilag 1 (Ydelsesbeskrivelse) i Studievalgscentrenes kontrakter, at deres vejledning også skal omfatte "Vejledning om videregående uddannelse i udlandet".

I regeringens Internationaliseringsredegørelse fra 2004² var der fokus på vejledernes rolle i forhold til at fremme internationalisering og mobilitet i uddannelsessystemet. Men det resulterede ikke umiddelbart i konkrete handlinger, og i senere politikpapirer fra regeringen, hvori der er planer om tiltag på vejledningsområdet, ses vejledere ikke eksplicit som en gruppe, der kan eller skal fremme internationalisering og transnational mobilitet og således bakke op om det generelle ønske om øget internationalisering i uddannelsessystemet (jf. fx førnævnte globaliseringsstrategi fra 2006).

For god ordens skyld skal det igen nævnes, at internationale aspekter er inkluderet i trin- og slutmålene for uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorienteringen i grundskolen. Men derudover er der ingen referencer til internationalisering og transnational mobilitet i lovgrundlaget for andre vejledningsordninger, udover Studievalg.

Uanset lovgrundlaget giver en del af respondenterne i denne undersøgelse udtryk for, at de i deres dagligdag som vejleder oplever, at der er et "hul" i vejledningsindsatsen, når det gælder information og vejledning om internationale spørgsmål. Vi har valgt at samle problematikken eller konflikten omkring opgavefordelingen mellem studievejlederne i gymnasiet og Studievalg i dette afsnit, men det

² Se <http://pub.uvm.dk/2004/internationalisering>.

bør tilføjes, at det er en problematik, som kommer til udtryk **mange** gange igennem hele undersøgelsen.

En del respondenter (gymnasievejledere) understreger blot, at det ikke er deres opgave længere og henviser eventuelt til Studievalg. Andre er af den holdning, at opgaven ikke bliver løst godt nok i øjeblikket, og at der er behov for at ændre på den nuværende opgavefordeling, hvis gymnasielevernes behov for information og vejledning om internationale spørgsmål skal opfyldes:

" - at det igen blev en studievejlederopgave at vejlede de unge om uddannelsesmæssige forhold efter studentereksamen – og at der blev givet os ressourcer til det igen."

"Ændring af bekendtgørelsen for vejledning i gym/HF. P.T. aflønnes vi kun som gennemførelsesvejledere og har forbud mod at bevæge os ind på Studievalgs område, efter at de har overtaget vor tidligere rolle inden for dette område."

Globalisering og erhvervslivets behov for arbejdskraft

Nogle respondenter mener, at inddragelse af internationale aspekter i vejledningen – også på strategisk plan – vil komme automatisk i takt med øget globalisering og bevidsthed om, hvilke kompetencer der efterspørges på arbejdsmarkedet:

"Det vil komme helt af sig selv, da vi er i en tid med vægt på globalisering."

"Medarbejderne skal bringe spørgsmålet på bane, og der skal fokuseres på de krav, globaliseringen stiller til kommende unge på arbejdsmarkedet."

I den sammenhæng er det interessant, at en anden respondent mener, at *"som det er nu er der kun politisk fokus på internationalisering. Firmaerne i særdeleshed skal synliggøre deres evt. behov. Som det er nu ser vi kun de store firmaer udtrykke sig. De små firmaer har måske ikke et behov – her er der større behov for at få kvalificeret arbejdskraft."*

Der stilles altså spørgsmålstejn ved, om erhvervslivet generelt – og ikke kun de største virksomheder – reelt efterspørger medarbejdere med internationale erfaringer og kompetencer. Det kunne tyde på, at der er et behov for en bedre afdækning – og formidling – af erhvervslivets syn på internationale erfaringer og kompetencer. En afdækning, som vejlederne ville kunne bruge i deres vejledning af de unge.

5.4. Barrierer i forhold til større international orientering i uddannelses- og erhvervsvejledningen

Vi ville gerne undersøge, hvilke barrierer – om nogen – vejlederne synes, der er i forhold til at fokusere mere på internationale spørgsmål i vejledningen. Vi bad derfor respondenterne om at prioritere mellem forskellige barrierer.

I tabellen herunder vises, hvor mange respondenter der har valgt de forskellige barrierer som henholdsvis størst, næststørst og tredjestørst.

Tabel 4: Hvad er de største barrierer i forhold til at udvikle den internationale dimension i vejledningen i din organisation/institution?

Barriertype	Største barriere	Næststørste barriere	Tredjestørste barriere
Mangel på resurser	239	133	54
Vores målgrupper er ikke interesserede i det internationale	185	85	64
Mangel på oplysninger om internationalisering og muligheder i udlandet	86	140	92
Ikke forpligtede til at informere og vejlede om muligheder i andre lande	61	62	48
Generel holdning i organisationen, at det ikke er væsentligt at inddrage internationale muligheder i vejledningen	15	38	58
Andre barrierer	38	34	45

Mangel på resurser

Vejlederne oplever tydeligvis, at det først og fremmest er mangel på resurser, mangel på interesse hos målgrupperne og mangel på information om internationalisering og muligheder i udlandet, der udgør de største barrierer.

Opfyldelse af både centralt og decentralt fastsatte mål, prioriteringen af forskellige målgrupper og aktiviteter og manglen på resurser er en tilbagevendende diskussion i vejlederkredse. Derfor er det ikke overraskende, at mange respondenter føler, at de i forvejen er hårdt pressede og derfor har svært

ved at se, hvordan de også skulle få tid til at inddrage internationale aspekter i vejledningen – for ikke at tale om at sætte sig ind i hele området.

Manglende interesse blandt de vejledningssøgende

Med hensyn til den manglende interesse blandt de vejledningssøgende kan det skyldes flere faktorer, fx:

- At de er i en situation, hvor de kun har resurser til at forholde sig til de mest basale ting i livet og ikke noget så fjernt som et ophold i udlandet.
- At de ikke har fået nok information og vejledning om deres muligheder i udlandet.
- At de ikke er bevidste om globaliseringen og den stigende grad af internationalisering på både uddannelses- og arbejdsmarkedsområdet og de deraf følgende krav til deres kompetencer.

Det kan være relevant at spørge, hvad der kommer først i denne sammenhæng: hønen eller ægget? Skal vejlederne vælge en reaktiv tilgang og vente på, at de unge af sig selv efterspørger information og vejledning om internationalisering og muligheder i udlandet? Eller skal vejlederne bidrage til, at flere unge får øjnene op for, at globaliseringen er et grundvilkår i dag, som kan være relevant at have med som præmis, når de træffer valg om uddannelse og erhverv? Altså en proaktiv tilgang, som formentlig på sigt ville få indflydelse på antallet af henvendelser om internationale spørgsmål.

Flere respondenter er forskellige steder i undersøgelsen inde på denne "hønen eller ægget-problematik", fx med denne kommentar: *"Umiddelbart er målgruppen ikke interesseret, men det kan hænge sammen med en manglende synliggørelse."* Se også afsnit 3.9 for flere aspekter af denne diskussion.

En del respondenter påpeger flere steder i undersøgelsen, at det især kan være svært at få øje på interessen fra de vejledningssøgendes side og i det hele taget at se relevansen af at snakke om muligheder i udlandet, når man har med udsatte unge at gøre. Respondenterne påpeger, at de udsatte unge har for mange problemer i deres dagligdag til at kunne rumme en snak om eventuelle muligheder for at arbejde eller uddannelse i et andet land.

Men det er ikke alle respondenter, der deler dette synspunkt (se også afsnit 5.9). En respondent kommer således med denne kommentar, som giver en lidt anden vinkel på problematikken:

"Mit arbejdsområde er Unge med særlige behov. Hvor jeg dels arbejder som UU-vejleder, dels som Kurator. Jeg kunne forestille mig, at det kunne være givtigt med mulighed for seminarer med erfaringsudveksling og information om

forskning og undersøgelser indenfor dette område. Samt indsats for også at tilgodese denne gruppe i internationale sammenhænge – gruppen er jo meget spredt og ofte glemmes den i overordnede sammenhænge idet den kvantitativt ikke fylder ret meget.”

Her er det relevant at nævne, at der inden for EU-programmet “Aktive Unge” findes forskellige muligheder for unge uden for det formelle uddannelsessystem, og at nogle af disse muligheder også kan være relevante for udsatte unge. Der er således gode muligheder for at søge ekstra tilskud til rejse- og opholdsudgifter for en eventuelt handicaphjælper, til ekstra mentortimer, til ekstra forberedelsesaktiviteter osv. Endvidere kan man søge om tilskud til et ophold af kortere varighed (helt ned til to uger), hvis en længere tidshorizont er uoverskuelig for den unge. Se mere på www.ciriusonline.dk/ungdom.

Niras og Teknologisk Institut har i foråret gennemført en evaluering af de EU-rammeprogrammer for 2000-2006, som CIRIUS administrerer. I denne sammenhæng er det relevant at fremhæve, at evalueringen viste, at det er lykkedes at nå nogle af de mest resurssvage unge, som gennem deltagelse i aktiviteterne har fået udbytte i form af blandt andet større socialt netværk, større selvtillid, bedre sprogkunderskaber, interkulturel forståelse og samarbejdsevner.

Mangel på – eller måske for mange – informationer?

Den tredjestørste barriere – manglen på information – er den eneste af de tre barrierer, som CIRIUS til en hvis grad har indflydelse på, om end den, som det lige er blevet nævnt ovenfor, også delvist kan hænge sammen med barriere nr. 2, de vejledningssøgendes manglende interesse. Det interessante spørgsmål i denne sammenhæng er, om de oplysninger, som vejledere og vejledningssøgende har brug for, reelt ikke findes. Eller om problemet snarere er, at de “drukner” i mængden af information på internettet.

CIRIUS administrerer allerede nu tre websites, som formidler information om internationalisering og muligheder i udlandet til forskellige målgrupper:

- **Ciriusonline** (www.ciriusonline.dk) er målrettet institutioner, undervisere, vejledere og myndigheder. Den indeholder et væld af oplysninger om forskellige forhold, der har betydning for internationalisering af uddannelser og læringsmiljøer, fx internationale uddannelsesprogrammer i EU- og nordisk regi, vurdering og anerkendelse af udenlandske kvalifikationer, beskrivelser af andre landes uddannelsessystemer og information om internationale vejledororganisationer og -netværk. Ciriusonline tilbyder en elektronisk nyhedsservice med korte nyheder og et månedligt magasin med artikler, der sætter fokus på forskellige aspekter af internationalisering.

- **Ud i verden** (www.udiverden.dk) er især målrettet unge og kan fungere som et godt værktøj i en vejledningssamtale. På sitet findes en lang række oplysninger om muligheder for at komme til udlandet for at uddanne sig, komme i praktik eller arbejde. Der er information om praktiske forhold, så som visum, opholdstilladelse, boligsøgning og sprogtest, og der er en stor sektion med lande-specifikke oplysninger.
- **Skolen i verden** (www.skoleniverden.dk) henvender sig til myndigheder, skoleledere og lærere og giver en række konkrete ideer til, hvordan kommunale myndigheder og de enkelte skoler kan gå til værks, hvis de ønsker at sætte fart på internationaliseringen i skole-regi.

Vi kan ikke ud fra denne undersøgelse sige noget om, hvorvidt vejlederne kender for lidt til CIRIUS' tre hjemmesider, om de er for vanskelige at finde rundt i, eller om det er en anden type information, vejlederne efterspørger. Men et andet sted i undersøgelsen efterspørger en del respondenter international information, der er målrettet lige præcis deres målgrupper og behov. Samtidig giver andre respondenter udtryk for, at det er uoverskueligt at finde frem til de helt rigtige oplysninger om uddannelsesmuligheder i forskellige lande, om ansøgnings- og optagelsesprocedurer, tilskudsmuligheder, opholdstilladelser, bolig m.v.

Én respondent formulerer det således: "*Vi mangler ikke oplysninger, men pakkeløsninger*". En anden skriver: "*Det er svært at finde oplysninger om opbygningen af andre landes uddannelsessystemer, ansøgningsprocedurer og ikke mindst HVOR man som mulig ansøger kan få vejledning om uddannelsernes indhold og alle de praktiske foranstaltninger, ansøgningsprocedure, studieafgift, frister, bolig m.v.*"

At mangel på information opleves som en barriere af mange vejledere, kan altså også være et udtryk for, at det er svært at få (tid til at skaffe sig) overblik over de mange, mange informationer, som findes på internettet allerede. Denne diskussion vender vi tilbage til i afsnit 5.6.

I CIRIUS vil vi i vores fortsatte dialog med vejlederne have fokus på disse spørgsmål, så vejlederne kan få et bedre indblik i, hvad de kan finde på vores tre websites, og så vi på længere sigt kan forbedre indholdet og brugervenligheden af disse sites.

Andre barrierer

De respondenter, der satte kryds i kategorien "Andre barrierer" havde mulighed for kort at beskrive, hvilke barrierer de kunne se. Efter vores vurdering ligger de indkomne tekstsvare dog for de flestes vedkommende inden for grænserne af de barrierer, som vi på forhånd havde defineret. Vi har inddelt respondenternes

beskrivelser af "andre barrierer" i følgende kategorier (med eksempler på svar i kursiv):

- At Studievalg skal varetage opgaven, og at de ikke altid har ressourcer til at varetage opgaven på tilfredsstillende vis (fx: *"At vejledningen om tiden efter gymnasiet er flyttet til Studievalg og de har ikke ressourcer til at se ud over Danmarks grænser."*).
- Internationale spørgsmål er ikke relevante i forbindelse med gennemførelsesvejledning (fx: *"Gennemførelsesvejledning er noget andet, spørgsmålet er skævt."*).
- Vores målgruppe er ikke interesseret. Her henvises især til grundskoleelever og til gruppen af udsatte unge (fx: *"I grundskolevejledning er eleverne ikke interesseret i det internationale aspekt"*).
- Manglende viden og indsigt fra vejledernes side (fx: *"MIG selv – har kun lidt viden og undersøger efter behov."*).
- Mangel på information om muligheder i udlandet for forskellige målgrupper, fx *"netbaserede søgemaskiner om uddannelser i udlandet."*
- Mangel på ressourcer, mangel på prioritering og opbakning fra ledelsens side og generelt *"manglende fokus på området... Det hjælper denne henvendelse med!"*
- De unges økonomi. De har ikke råd til at tage på et uddannelses- eller praktikophold i udlandet, fx: *"Det er for dyrt og dermed urealistisk for mange at tage af sted (hele uddannelser)"* og *"de fleste af vores studerende har ikke råd til praktik i udlandet, derfor prioriteres det nok ikke så højt"*.

Derudover peger flere respondenter på mere praktiske problemer så som:

"Det er min oplevelse at det er sværere for IBERne at blive optaget på DK universiteter (pga. UMs urimelige omregningstabel) end at blive optaget på de allerbedste britiske universiteter. Altså en omvendt barriere!"

"Manglende meritoverførsel."

"Uigennemtrængelighed i ansøgningssystemet (e.g. Erasmus...)."

"Vi har ikke pladser nok i udlandet."

"Meget vanskeligt at få vores tosprogede unge – der er under 19 år – til at få lov til at tage udenfor København."

"Min målgruppe – tosprogede – har for de flestes vedkommende ikke mulighed for at studere i udlandet pga. manglende statsborgerskab."

"Det er svært at få foredragsholdere i et randområde – Vendsyssel."

5.5. International information

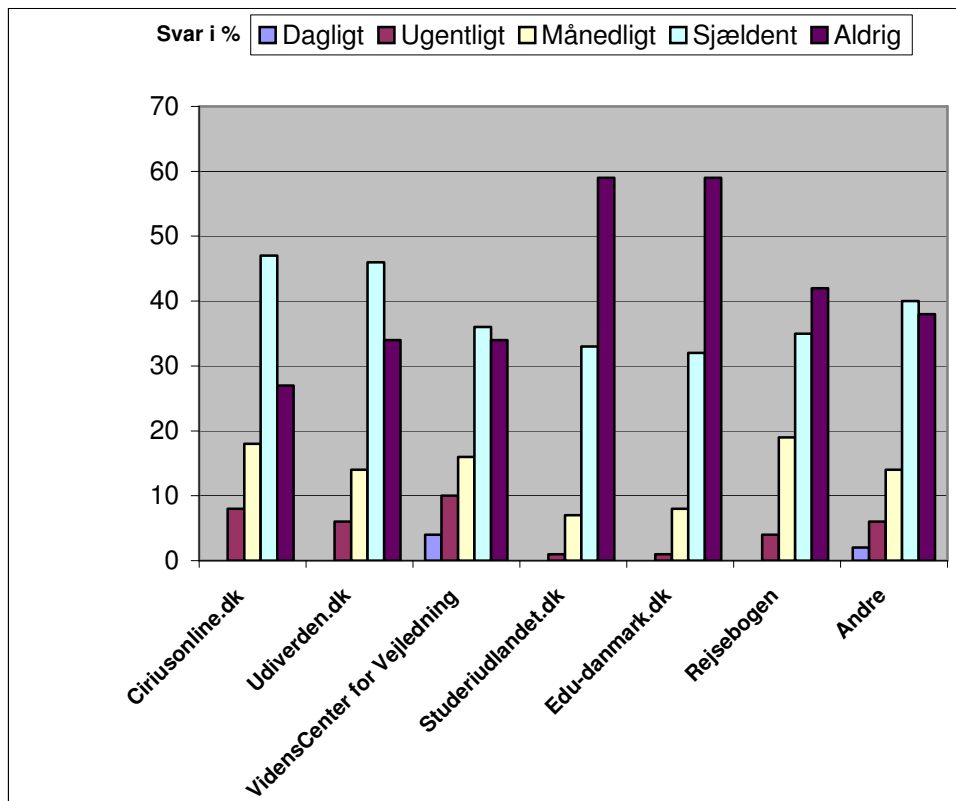
Som et led i undersøgelsen bad vi respondenterne svare på, hvilke informationskilder de bruger i deres arbejde – og hvor ofte. Det vil sige informationskilder, som oplyser om internationalisering af uddannelser, konkrete mobilitetsmuligheder og andre internationale kilder – både for de vejledningssøgende og for vejlederne selv.

Som det fremgår af nedenstående tabel, er det kun Videnscenter for Vejledning, der bliver brugt dagligt, og det kun af et meget begrænset antal vejledere. Ser vi på kilder, som bruges ugentligt, er det Videnscenter for Vejledning, Cirusonline og Ud i verden, som nævnes oftest. Sammen med Georg Harmsens "Rejsebogen" er det også de tre kilder, som nævnes oftest i kategorien kilder, som bruges månedligt. Det skal lige understreges, at vi ikke kan se, om de respondenter, der har sat kryds ved Videnscenter for Vejledning, tænker på brug af Videnscenteret generelt, eller om det handler om specifik brug af det internationalt orienterede stof på Videnscenteret. Det er også værd at lægge mærke til, at en trykt publikation som Harmsens "Rejsebogen" bruges i ligeså høj grad som de internetbaserede kilder.

Set i sammenhæng med hvor mange (eller få!) henvendelser, vejlederne får om internationale spørgsmål, er der ikke noget overraskende i, at det kun er mellem 20-30% af respondenterne, der bruger de mest anvendte af disse internationale informationskilder dagligt, ugentligt eller månedligt. Generelt ligger vejledere ved Studievalg dog højere end gennemsnittet, når det gælder brug af disse kilder, hvilket stemmer godt overens med, at de er blandt de vejledergrupper, der får flest henvendelser om internationale spørgsmål.

Vi så i det foregående afsnit, at relativt mange respondenter ser mangel på information om internationalisering og muligheder i udlandet som en af de største barrierer for en større international orientering i vejledningen. Igen er det relevant at spørge, om der reelt er mangel på internationale informationskilder, eller om det i højere grad handler om mangel på kendskab til relevante kilder?

Figur 6: Brug af internationale informationskilder

Andre informationskilder

Respondenterne har givet eksempler på andre informationskilder, som de anvender, når de informerer og vejleder om internationale spørgsmål. Vi har samlet disse eksempler i nedenstående tabel, hvor det også er angivet, hvor mange respondenter, der har nævnt de enkelte typer af kilder.

Table 5: Examples of other international information sources

Internationale informationskilder	Antal respondenter
Brochurer og andet materiale (især fra udvekslingsorganisationer)	72
Søgninger på internettet generelt	46
www.ug.dk	44

Kolleger og personlige kontakter	31
Specifikke udenlandske hjemmesider (især uddannelsesinstitutioner)	28
AF og/eller Eures	23
Study Abroad og Uddannelsesavisen	15
Ambassader og kulturinstitutioner	13
Andre håndbøger	11
www.su.dk	7
Unge som har været i udlandet	7
NGO'er	6
AER (inkl. www.aer.dk)	6
Produkter fra Studie & Erhverv	6
Trykt materiale fra CIRIUS	5
Aviser og (fag)tidsskrifter	5

72 vejledere nævner, at de anvender brochurer og andet materiale fra især udvekslingsorganisationer som informationskilde, når de vejleder om internationale spørgsmål. I denne sammenhæng skal det nævnes, at nogle respondenter andre steder i undersøgelsen giver udtryk for, at de finder det problematisk, at der findes en "jungle" af private og halvprivate tilbud af mere eller mindre seriøs art, når det gælder udvekslingsophold for unge. Respondenterne påpeger, at det som vejleder er svært at vurdere kvaliteten/seriøsiteten, når man sammen med en ung vejledningssøgende skal finde frem til det bedste tilbud. Enkelte respondenter efterlyser, at offentlige institutioner overtager flere af de kommercielle organisationers tilbud.

Når vi sammenholder disse udsagn om, at det kan være svært at vurdere kvaliteten og seriøsiteten i udvekslingsorganisationernes tilbud, kan det måske være uheldigt, at deres brochurer og lignende fylder relativt meget som reference-ramme. Her er det værd at henlede opmærksomheden på ordningen "Tilskud til udvekslingsophold for unge under 18 år", som CIRIUS administrerer. Som led i denne ordning skal CIRIUS godkende de udvekslingsorganisationer, der ønsker at være tilknyttet ordningen. Det er selvfølgelig ikke nogen garanti for et godt ud-

vekslingsophold, men organisationerne skal dog opfylde nogle fastlagte kvalitetskriterier for at komme på listen over godkendte organisationer.

Det kan ikke overraske, at mange respondenter henter oplysninger via søgninger på internettet, men det kan undre lidt, at UddannelsesGuiden (www.ug.dk) optræder som nr. 3 på listen over anvendte kilder, eftersom UddannelsesGuiden hovedsageligt oplyser om forhold og muligheder i Danmark.

5.6. Ønsker til aktiviteter, information og lignende – fokus på muligheder for de vejledningssøgende

Som nævnt i indledningen var et af formålene med denne undersøgelse at få større indsigt i, hvilke aktiviteter, værktøjer, informationer m.v. vejlederne selv efterspørger i forhold til at gøre det lettere at vejlede om internationale spørgsmål. Vi gav syv forskellige valgmuligheder med mulighed for at vælge flere blandt disse. Den sidste valgmulighed var "Andet" med mulighed for kort at beskrive, hvilke andre initiativer der kunne være behov for. Kun meget få respondenter benyttede sig af denne mulighed.

Ser vi på de første seks valgmuligheder, var der generelt stor overensstemmelse blandt grupperne i forhold til at prioritere, hvilke aktiviteter, de mener, ville gøre det lettere for dem at vejlede om internationale spørgsmål. I figuren herunder vises derfor resultatet for samtlige respondenter.

Tabel 6: Hvilke typer af aktiviteter og information ville gøre det lettere at vejlede om internationale muligheder?

Typer af aktiviteter og information	Antal respondenter
Kurser for vejledere om internationalisering og muligheder i udlandet for målgrupper	505
Studieture til udlandet for vejledere	354
Trykt informationsmateriale for vejledere	301
Mere international information på internettet for vejledere	291
Trykt informationsmateriale for vejledningssøgende	287
Mere international information på internettet for vejledningssøgende	256
Andet	28

Som det fremgår af ovenstående tabel, er "Kurser for vejledere med fokus på internationalisering og muligheder i udlandet for vores målgrupper" den aktivitet, som flest respondenter har sat kryds ved, efterfulgt af "Studieture til andre lande (for vejledere)". Derefter kommer "Mere international information på internettet for vejledere", "Trykt informationsmateriale for de vejledningssøgende" og "Trykt informationsmateriale for vejledere", der har fået nogenlunde lige mange "stemmer".

Respondenterne vurderer således, at tiltag for vejlederne selv – især kurser og studieture – vil give det største udbytte i forhold til at forbedre vejledningen om internationale spørgsmål.

Det er interessant at se, at trykt informationsmateriale vægtes lige så højt som internetbaseret information – både når det gælder vejledere og vejledningssøgende. Dette resultat er i tråd med den hyppige brug af Georg Harmsens trykte publikation "Rejsebogen" (se afsnit 5.5).

Vi kan ikke ud fra denne undersøgelse give en fyldestgørende forklaring på denne prioritering af trykt materiale frem for internetbaseret information, men måske gør de overvældende mange oplysninger og websites på internettet det sværere at få overblik over et givent område? Det kunne nogle af de tekstsvare, som respondenterne har skrevet under kategorien "Andet", tyde på:

- *"Lettere tilgængelighed i internetbaseret information."*
- *"Papirmaterialer."*
- *"Generelt kunne det være rart med en komplet oversigt med relevans for mit område."*

Disse tilkendegivelser understøttes også af flere respondenter i den allersidste del af undersøgelsen, hvor der er mulighed for at skrive forslag og kommentarer. Her efterlyses også overblik over relevante oplysninger og mere målgruppe-orienteret information, som fx disse respondenter:

"Større gennemsigtighed i en samlet, detaljeret pakke angående formaliteter vedrørende individuel mobilitet, som opdateres så snart der er ændringer (f.eks. i forhold til sygesikring), og som man så informeres om automatisk, via mail fra CIRIUS. Selv om der er links på cirius' hjemmeside til f.eks. Sundhedsstyrelsen, er det meget tidskrævende at finde præcis information."

"Internetportaler, som samler mulighederne i grupper. F.eks. universiteter, jobs, sprogkurser osv..."

Under alle omstændigheder er det nogle kommentarer og overvejelser, som er værd at have in mente – også i forhold til den løbende udvikling af CIRIUS' informationsformidling.

Hvad angår de øvrige tekstsvare, som respondenterne har skrevet under kategorien "Andet", kan de samles i følgende grupper (hvoraf et par minder meget om nogle af de givne seks valgmuligheder i spørgeskemaet):

- Kurser og andre arrangementer, herunder også oplæg for både vejledere og elever.
- Ung-til-ung-vejledning (med unge der har erfaringer fra ophold i udlandet). I denne kategori er der også udsagn som:
 - *"Jeg kunne godt bruge en erfaringsdatabase, hvor tidligere studerende i udlandet fortæller – mere detaljeret info – se www.ansa.no"*
 - *"Nogle "Jeg var i PIU i Spanien som..." videoer på nettet og lign. Altså ung til ung på nettet – med henvisninger til, hvordan man gør, så den unge sammen med sine forældre kan lægge en plan, hvis man ønsker en eller anden form for uddannelse i udlandet."*
- Informationsmateriale, herunder også *"Materiale til de ikke så målrettede unge, der bare ønsker at komme udenlands."*

Endelig er der et forslag om at centralisere vejledningen om muligheder i udlandet. En af respondenterne foreslår således, at der oprettes *"Ét samlet sted med nok ressourcer, der tager sig af vejledning om uddannelser i udlandet"*. Forslaget uddybes ikke yderligere, men kan måske ses som et samlende udtryk for mange af de kommentarer og frustrationer, som en del respondenter giver udtryk for andre steder i undersøgelsen: Vi har ikke tid og resurser nok til at sætte os ordentligt ind i området, og vi kan ikke overskue de mange informationer, der findes om muligheder i udlandet (og krav og betingelser i den forbindelse).

5.7. Internationale aktiviteter for vejledere

Internationale projekter, netværk og lignende

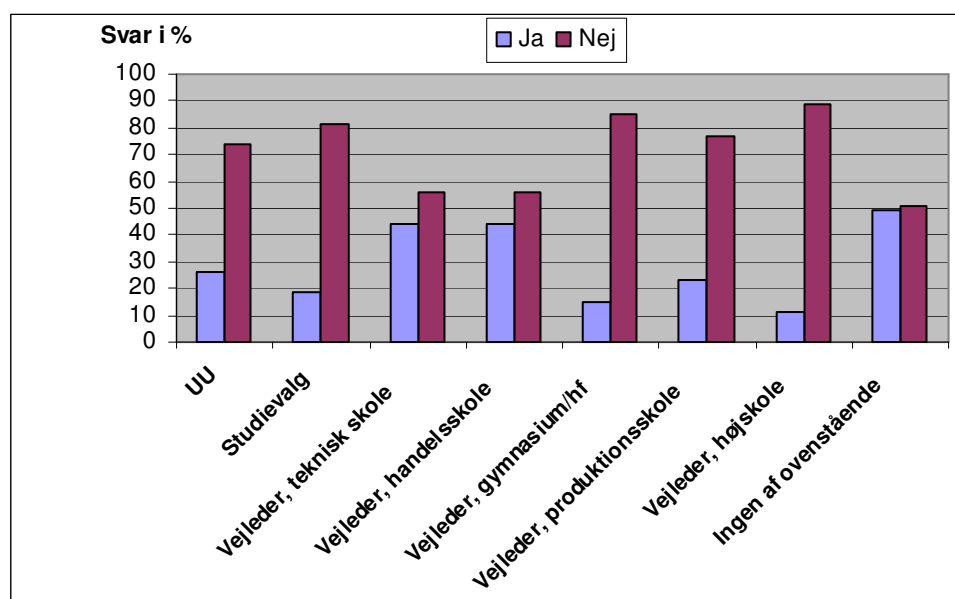
Ser vi på alle svar, er det knap **75%** af respondenterne, der svarer **nej** på spørgsmålet om, hvorvidt deres organisation er involveret i internationale projekter, netværk eller lignende, der beskæftiger sig med vejledningsområdet. Som det fremgår af nedenstående figur, er der nogen forskel på grupperne på dette område.

Det er ikke overraskende, at det er vejledere med tilknytning til en erhvervsskole, som i højest grad svarer ja på spørgsmålet. Generelt har erhvervsskolerne igennem flere år været relativt aktive i forhold til at involvere sig i internationale projekter igennem flere år – både mobilitetsprojekter med henblik på at sende elever på uddannelses- eller praktikophold i udlandet og udviklingsprojekter. Nogle af disse projekter har i større eller mindre grad haft med vejledningsområdet at gøre.

Både UU og Studievalg er relativt unge organisationer, som i de første år af deres eksistens har brugt mange resurser på at etablere sig og derfor måske ikke har haft resurser til at tænke internationalt. Ikke desto mindre er "involveringsgraden" for UU-centrene på et relativt højt niveau, sammenlignet med andre grupper. Som det vil fremgå senere, er UU-lederne også den gruppe, hvor flest – relativt set – har været på studietur til udlandet.

Studievalgscentrene er en af de grupper, hvor færrest er involveret i internationale projekter og netværk. Og det samme gør sig gældende, når vi ser på studieture til udlandet. Det kunne være interessant at undersøge, om en del af forklaringen ligger i, at der er forholdsvis få muligheder for Studievalgscentrene i forhold til at søge tilskud til efteruddannelsesaktiviteter i udlandet eller til europæiske eller nordiske udviklings- eller samarbejdsprojekter.

Figur 7: Involvering i internationale projekter, netværk el.lign.

Hvilke projekter, netværk og lignende?

De respondenter (godt 25%), der svarede ja på spørgsmålet om involvering i internationale projekter og netværk, blev bedt om kort at beskrive, hvilke projekter, netværk eller lignende de er involveret i. De indkomne svar kan opdeles i følgende grupper:

- Flest respondenter (55) nævner blot, at det var et internationalt projekt eller et udvekslingsprojekt og eventuelt, at det var et EU-, CIRIUS-, Leonardo-, Come-niusprojekt eller lignende. De forklarer ikke, hvad indholdet eller temaet var.
- En del respondenter (43) skriver, at det var et projekt eller en studietur med fokus på vejledningsområdet generelt eller på konkrete vejledningsfaglige emner, fx vejledning af etniske minoriteter, socio-dynamic counselling, ungdomsvejledning, kønsaspektet i vejledningen eller vejlederuddannelse.
- 36 respondenter skriver, at de ikke selv har været involveret i projektet, men at det har været en anden i deres organisation, og at de derfor ikke kan udtale sig om det.
- Endelig er der en "diverse-gruppe" (31 respondenter), som fx har været på en international conference, har samarbejdet med en venskabsby eller en uddannelsesinstitution i et andet land, er involveret i et internationalt netværk eller lignende. Det fremgår ikke tydeligt i alle tilfælde, om aktiviteterne er direkte relateret til vejledningsområdet.

Udbyttet af det internationale samarbejde

De respondenter, der svarede ja på spørgsmålet om involvering i internationale projekter og netværk, blev også bedt om at give et bud på, hvad udbyttet af det internationale samarbejde har været. En del respondenter forholder sig udelukkende til, om udbyttet har været stort eller lille – uden at forklare hvorfor og hvordan.

16 respondenter svarer blot "ingen", "lille" eller "ved ikke", mens 20 respondenter bare skriver fx "rigtig godt", "udmærket" eller "meget stort". Gruppen af respondenter, der mener, at de har fået noget positivt ud af det internationale samarbejde, er dog langt større, når vi inkluderer dem, der i deres svar kort beskriver, **hvad** de har fået ud af det. Igen har vi samlet tekstsvarene i nogle grupperinger:

- Inspiration i dagligdagen. Nye ideer. Personlig og faglig udvikling
- Vidensdeling og erfaringsudveksling. Kendskab til uddannelses- og vejledningssystemer (og metoder) i andre lande. Større kulturel forståelse.

- Større netværk
- Bevidsthed om og nyt perspektiv på egen vejledning
- Det har givet bedre muligheder for vores elever/studerende i forhold til at komme til udlandet. Og de har stort udbytte af ophold i udlandet.

Endelig er der en lille gruppe (16 respondenter), der gør opmærksom på, at de ikke kan vurdere udbyttet – enten fordi de internationale aktiviteter først lige er gået i gang, eller fordi det er andre i organisationen, som har ansvaret for dem.

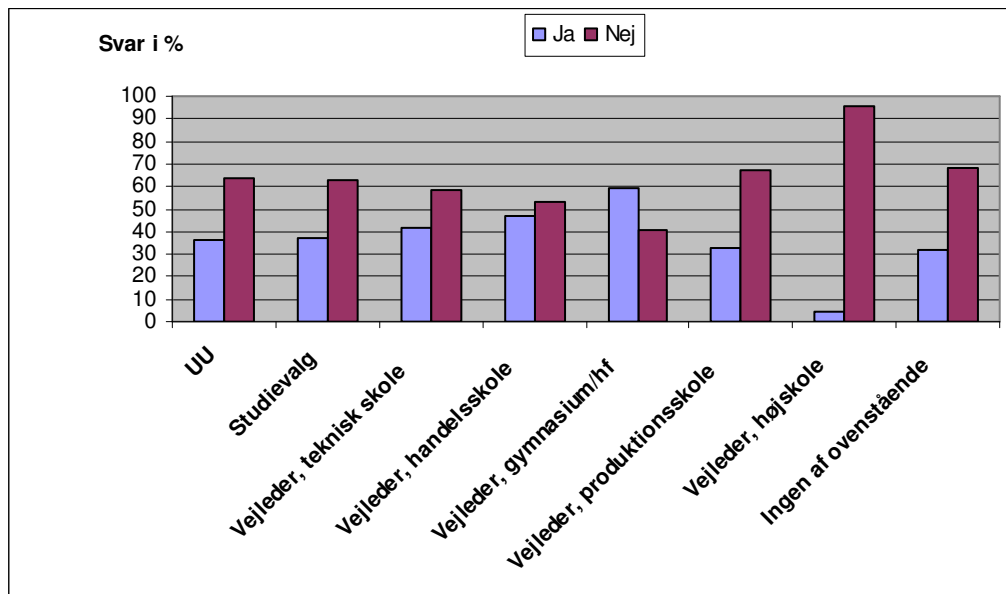
At formålet med, erfaringerne fra og udbyttet af de internationale aktiviteter måske ikke altid bliver kommunikeret videre fra ledelsen og andre involverede til resten af medarbejderne i organisationen, bliver antydnet i følgende beskrivelse af udbyttet af sådanne aktiviteter: *"Skolens strategiske ledelse har været i Australien med koner i lange kjoler"*. Det understøttes af et udsagn fra en anden respondent: *"Primært mange rejser på ledelsesplan. Det er vanskeligt at få samarbejdet til at komme eleverne til gode."*

Studieture til udlandet

Det næste spørgsmål i spørgeskemaet lød: "Har du været på studietur til udlandet i din egenskab af vejleder?" Ser vi på samtlige svar, har **61%** af respondenterne **ikke** været på en sådan studietur. Det fremgår af nedenstående figur, er der kun én gruppe, hvor mere end halvdelen af respondenterne har været på studietur, nemlig studievejledere på gymnasium/hf, hvor 59% har svaret ja. Splitter man UU-gruppen op i ledere og vejledere, viser det sig dog, at 63% af UU-lederne har været på studietur, mens det kun gælder 33% af UU-vejlederne.

Hvad angår vejledere på gymnasium/hf, kan en del af forklaringen på den relativt høje andel af vejledere, der har været på studietur, måske findes i, at der som regel indgik en studietur til et andet land i den tidligere vejlederuddannelse for vejledere i gymnasium/hf.

Figur 8: Har du, i din egenskab af vejleder, været på studietur til udlandet?

Ser vi på, hvor studieturene er gået hen, er flertallet (63%) gået til forskellige europæiske lande uden for Norden ("Øvrige Europa"). 30% af studieturene har haft et andet nordisk land som mål, mens kun 7% er gået til et land uden for Europa. Der er ikke nævneværdig forskel på de enkelte grupper i denne sammenhæng. At studieturene hovedsageligt går til europæiske lande hænger godt sammen med, at det er de lande, der kan søges tilskud til gennem EU's og Nordisk Ministerråds uddannelses- og mobilitetsprogrammer.

Respondenterne blev bedt om kort at beskrive hovedformålet med deres studietur(e), og deres svar kan i store træk inddeles i følgende kategorier:

- Målet var at lære noget om vejledning i et andet land, enten på et overordnet niveau eller med fokus på et bestemt tema, fx brug af mentorer, vejledning for etniske minoriteter eller vejledning for gruppen af udsatte unge.
- Målet var at indhente nye ideer og inspiration, at udveksle erfaringer og viden og/eller at sætte egen praksis i relief.
- Målet var at lære noget om uddannelsessystemer/-muligheder i andre lande for at kunne bruge denne viden i vejledningen, både i forhold til danske unge, der gerne vil uddanne sig i et andet land, og i forhold til tosprogede, hvor det kan være en fordel at kende noget til den kontekst, de kommer fra.

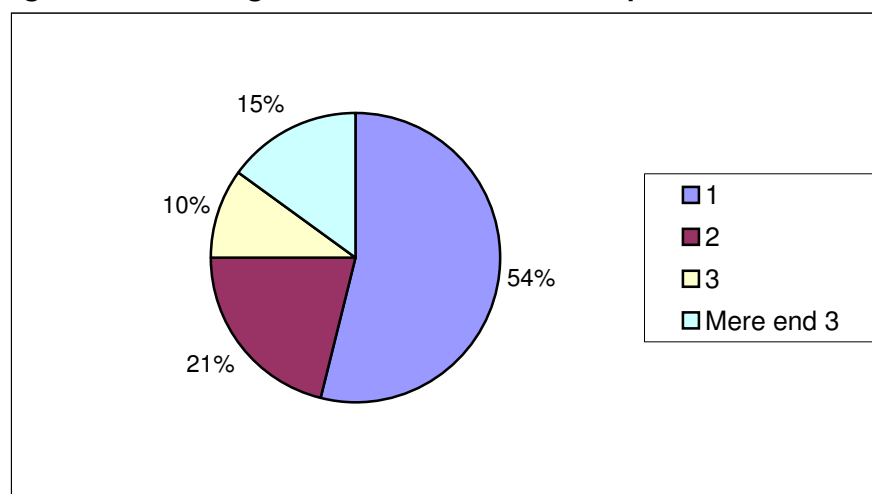
Respondenterne blev ligeledes bedt om kort at beskrive, hvad udbyttet af studieturen(e) var, og når man sammenholder deres beskrivelser af udbyttet med

hovedformålet med turen(e), er der generelt god overensstemmelse. Igen er der enkelte respondenter, der blot svarer, at de ikke har haft noget udbytte af turen, og nogle respondenter svarer kun "godt", "interessant", "meget givende". Men de fleste respondenter uddyber i nogen grad, hvad det positive udbytte har været, og her tegner der sig følgende billede:

- Fik ny viden om et andet lands vejledningssystem og -praksis. Det var værdifuldt at kunne sammenligne med danske forhold, reflektere over ligheder og forskelle samt få sat sin egen praksis i perspektiv.
- Fik ny inspiration og mod på at afprøve andre metoder og tilgange i vejledningen, fx "*Hvordan man med succes kan bruge mentorordningen. Inspiration til mentorordning i vores organisation*" og "*- inspiration til at arbejde med forældrerettet vejledning*".
- Fik gode personlige kontakter og udbygget netværk.
- Fik ny viden om uddannelse, kultur m.v. i andre lande; en viden som kommer de vejledningssøgende til gode, fx "*Bedre indsigt i de pågældende lande, blevet bedre til at inddrage udlandet og vejlede om muligheder*" og "*At se det med egne øjne, gør det nemmere at formidle videre*".

Ser vi på antallet af studieture, har godt halvdelen af respondenterne været på én studietur, jf. nedenstående figur. For alle grupper på nær én gælder det, at et flertal kun har været på én studietur. Gruppen af UU-ledere skiller sig ud på dette punkt, idet 35% har været på mere end 3 studieture til udlandet, 29% har været på én studietur og 24% på 3.

Figur 9: Hvor mange studieture har du været på?

Henter du inspiration fra udlandet på andre måder?

Det sidste spørgsmål i denne del af undersøgelsen lød: Henter du inspiration fra udlandet på andre måder? Til det svarede **58%** af respondenterne **nej**. De 41%, som svarede ja, blev bedt om kort at beskrive, hvordan de henter inspiration fra udlandet. Svarene kan inddeles i følgende kategorier:

- Læser relevant litteratur om vejledning (om teori og metoder eller på et mere generelt plan)
- Benytter mit eget personlige netværk med vejledere og undervisere i andre lande
- Bruger tid på at tale med elever og andre unge, som har erfaringer fra udlandet
- Deltager i internationale konferencer, kurser og seminarer
- Får inspiration fra udlandet gennem vejlederuddannelsen
- Trækker på egne erfaringer fra udlandet, fx arbejde eller uddannelsesophold, kurser og private rejser.

5.8. Ønsker til aktiviteter, information og lignende — fokus på muligheder for vejledere

I afsnit 5.6 så vi, hvilke aktiviteter respondenterne mente, ville gøre det lettere at vejlede de vejledningssøgende om internationale spørgsmål. I undersøgelsen bad vi også respondenterne om at vurdere, hvilke aktiviteter, information m.v., der ville gøre det lettere for dem selv og deres organisation at komme i gang med – eller at videreudvikle – internationale aktiviteter, der kunne bidrage til udvikling af deres faglige og personlige kompetencer.

Vi gav seks forskellige valgmuligheder med mulighed for at vælge flere blandt disse. Den sidste valgmulighed var "Andet" med efterfølgende mulighed for kort at beskrive, hvilke andre initiativer der kunne være behov for. Kun 21 respondenter (3%) satte kryds ved "Andet". Det samlede resultat vises i tabellen herunder.

Tabel 7: Hvilke typer af aktiviteter og information ville gøre det lettere for dig og din organisation at komme i gang med – eller videreudvikle – internationale aktiviteter, der kunne bidrage til udvikling af dine vejledningsfaglige og personlige kompetencer?

Typen af aktivitet og information	Antal respondenter
Kurser om internationalisering og muligheder i udlandet, specifikt for vejledere	510
Studieture til udlandet for vejledere	390
Nyheder, artikler m.v. om nye tendenser og initiativer på vejledningsområdet i andre lande eller på internationalt niveau	373
Information om internationale vejledningsprojekter og muligheder for at søge projektmidler	311
Adgang til internationale vejledernetværk	268
Andet	21

Igen er kurser for vejledere og studieture til udlandet de tiltag, som respondenterne vurderer, vil have størst effekt. Men mange respondenter efterspørger også flere nyheder og artikler om vejledning i andre lande og mere information om internationale vejledningsprojekter og muligheder for at søge tilskud til at deltage i sådanne projekter.

Hvad angår muligheder for at søge tilskud, er det relevant at nævne, at der på www.ciriusonline.dk (vælg "Publikationer" og derefter "Faktablade") findes et faktablad, der giver et overblik over de muligheder, der findes for forskellige grupper af vejledere i forhold til at søge tilskud til efteruddannelse i udlandet og internationalt projektsamarbejde.

Det skal også nævnes, at vejledere, der er interesseret i løbende at få oplysninger om internationale kurser og konferencer for vejledere og internationale perspektiver på vejledning, kan abonnere på internationale nyheder fra Undervisningsministeriets virtuelle VidensCenter for Vejledning, se www.vejledningsviden.dk.

Med hensyn til internationale vejledernetværk kan det EU-støttede Euroguidance-netværk være en god indgang. Det danske Euroguidance-center er placeret i CIRIUS (se www.ciriusonline.dk/euroguidance), og netværket har en fælles

hjemmeside, hvor der blandt andet findes kontaktoplysninger på de øvrige Euroguidance-centre, se www.euroguidance.net.

Det skal tilføjes, at flere respondenter også kommer ind på spørgsmålet om tiltag for vejlederne i allersidste del af spørgeskemaet, hvor det var muligt at komme med forslag og kommentarer. Nogle efterlyser internationale/europæiske kurser og konferencer specifikt for vejledere, andre foreslår bedre udvekslings- eller praktikmuligheder for vejledere. For nogle respondenter handler sådanne aktiviteter om netværksdannelse og vidensudveksling, sådan som det kommer til udtryk i dette udsagn:

"For mig er det vigtigste at få mulighed for at skabe kontakter og relationer til andre vejledere i Europa, hvor der er mulighed for at udveksle didaktiske overvejelser".

Endelig er der flere respondenter, som efterspørger mindre bureaukrati, når det gælder ansøgninger om projektmidler fra EU, fx:

"Tit og mange gange synes jeg de meget bureaukratiske faktorer der er forbundet med EU finansierede projekter gør at vi gang på gang bliver bremset i vores iver for at lave nogle spændende projekter med internationale aspekter."

"Jeg vil foreslå, at man i EU-regi lavede nogle mindre omfangsrige arrangementer uden alt for meget papirarbejde."

5.9. Andre forslag og kommentarer

Allersidst i spørgeskemaet havde respondenterne mulighed for at komme med andre forslag eller kommentarer. Ca. 170 respondenter benyttede sig af den mulighed.

Nogle respondenter understreger, at det også er vigtigt at tænke på vejledning af udlændinge, som kommer til Danmark for at uddanne sig eller arbejde – en anden form for internationalt orienteret vejledning, som vi har valgt ikke at fokusere på i denne undersøgelse. Andre påpeger, at det store EU-bureaukrati i forbindelse med projektansøgninger er en hindring for europæisk samarbejde. Og atter andre peger på problemer med merit, dyre forsikringer og andre praktiske forhold forbundet med ophold i udlandet.

CIRIUS ønsker her at gøre opmærksom på, at elever og studerende siden 2002 har haft mulighed for at klage til Kvalifikationsnævnet over uddannelsesinstitutionernes afgørelser om merit for udenlandsk uddannelse.

Siden april 2007 har elever og studerende ved uddannelser under Undervisningsministeriet og Kulturministeriet endvidere kunnet klage til Kvalifikationsnævnet over både afgørelser om merit og forhåndsmerit for dansk såvel som udenlandsk uddannelse. Forhåndsmerit vil sige en forhåndsgodkendelse af, at eleven kan opnå merit, hvis hun/han gennemfører et kommende studieophold ved en anden uddannelsesinstitution, enten i udlandet eller i Danmark. Universitetsstuderende kan fortsat kun klage til Kvalifikationsnævnet over afgørelser om merit for udenlandsk uddannelse, mens der etableres en klageadgang for øvrige meritafgørelser inden for universitetets egne rammer.

Når uddannelsesinstitutionerne træffer meritafgørelser, er de, hvis afgørelsen ikke fuldt ud imødekommer ansøgningen, forpligtede til at vejlede om mulighederne og proceduren for at klage over afgørelsen. Vejledningen om muligheden for at klage over meritafgørelser er vigtig både i forhold til danske studerende, der planlægger eller har gennemført et studieophold i udlandet, og i forhold til udenlandske studerende, som ønsker merit for uddannelse, de har gennemført i deres hjemland.

Yderligere information om Kvalifikationsnævnet, klagemuligheder og klagevejledning kan findes på www.ciriusonline.dk/kvalifikationsnaevn

Hvad angår de mange kommentarer og forslag, som respondenterne er kommet med i denne sidste del af undersøgelsen, vil det føre for vidt at gennemgå dem alle. En del kommentarer er endvidere inddraget andre steder i rapporten, hvor det har været relevant. Vi har derfor valgt at samle nogle af kommentarerne og forslagene under følgende overskrifter:

- Mangel på tid og resurser
- Grundskolen
- Ungdomsuddannelserne
- De udsatte grupper
- Vejledernes kompetencer
- En specialistfunktion eller for alle?

Mangel på tid og resurser

Mange respondenter har brugt denne lejlighed til igen at understrege, at det for dem i høj grad er et spørgsmål om resurser. De føler sig hårdt pressede i forvejen og kan ikke se, hvordan de skulle få tid til også at gøre en indsats i forhold til internationalisering og muligheder i udlandet. Flere nævner, at det ikke er viljen og interessen, der mangler, men at det ville kræve en større resursetilførsel, hvis den internationale dimension i vejledningen skal opprioriteres.

En af respondenterne nuancerer resurserespørgsmålet med følgende udsagn: *"Den forholdsvis lille andel af vores vejledning der vedrører 'ud af DK' koster uforholdsmæssigt meget i ressourcer, da stort set alle spørgsmål er unikke og det derfor er svært at samle en erfaring sammen, der kan forsimple svarprocessen."* Den enkelte vejleder får altså ikke oparbejdet en omfattende viden og erfaring på området, hvilket gør det mere resursekrævende og måske uoverskueligt, når der så endelig kommer internationale spørgsmål.

Et par respondenter kæder eksplicit de manglende resurser sammen med manglende politisk vilje, som i dette svar: *"Det må desværre siges, at resurserne er det altovervejende problem. Den politiske vilje er ikke til stede. Man vil have 95% til at tage en uddannelse, man vil have internationalisering og globalisering, på papiret står der at man har givet penge til erhvervsskolerne --- men på vores skole skæres der ned i budgetterne år efter år. Det hænger ikke sammen!!"*

Grundskolen

Mange respondenter giver også i denne del af undersøgelsen udtryk for, at de ikke mener, at information og vejledning om internationalisering og muligheder i udlandet er relevant på grundskoleniveau. Der er mange kommentarer i stil med denne: *"Målgruppen hos mig er primært 9. klasse. De er endnu ikke så langt at de har overblik og modenhed til at tage stilling til uddannelse i udlandet."*

Andre respondenter er ikke så afvisende, men kæder den manglende indsats sammen med resurseangel, som i dette tilfælde: *"Vi fokuserer i øjeblikket på de danske uddannelsesmuligheder som eleverne har spørgsmål til. Men jeg kan godt forestille mig, at de vil få øjnene op for internationale muligheder, hvis vi kunne præsentere dem for eleverne. Pt. er det et resurserespørgsmål."*

En tredje respondent mener også, at eleverne er "klar" til internationale input og har et konkret forslag: *"I denne globaliseringstidsalder er de unge i folkeskolens ældste klasser begyndt at vise interesse for at bo og uddanne sig uden for landets grænser – en kampagne à la LO's kampagnebus – med unge der har erfaringer med udlandsophold tror jeg virkelig ville kunne interessere de unge i de ældste folkeskoleklasser og på ungdomsuddannelserne."*

To respondenter kommer desuden med forslag om udvikle tilbud om mindre praktikophold i udlandet eller brobygningsforløb til skoler i udlandet for de ældste klasser i grundskolen, fx af 3-4 ugers varighed.

Ungdomsuddannelserne

En relativt stor gruppe respondenter påpeger endnu en gang, at vejledning om internationale spørgsmål ikke længere er deres område (som

gennemførelsesvejledere), men at det nu "officielt" hører under Studievalg. Nogle af dem kan slet ikke se meningen med at tale om internationalisering og muligheder i udlandet, når det drejer sig om gennemførelsesvejledning, mens andre mener, det fortsat er vigtigt at forholde sig til – også som gennemførelsesvejleder:

"Med vejlederreformen er det i højere grad Studievalg, som tager sig af denne vejledning, men vi har mange elever som efterspørger information om området. Derfor vil det være fornuftigt at vi opdateres om området."

Et par respondenter beskriver i flere detaljer, hvorfor de mener, at de internationale aspekter i vejledningen på ungdomsuddannelsesniveau bør prioriteres højere:

"De internationale muligheder for de unge, såvel uddannelse som arbejde fylder alt for lidt i vejledningen. De får slet ikke den inspiration de kunne hente til at kigge ud over landets grænser. Jeg håber meget de videregående uddannelser gør noget for at rette op på manglen. Hvis vi i ungdomsuddannelserne var mere internationale i vejledningen ville mange flere unge tidligere orientere sig mod udlandet til stor gavn for uddannelsesniveaut i Danmark (og for de unge selv). Der er for meget "hjemmefødning" over den danske vejledning. Når man er på "landgymnasium" er det afgørende at verden udenfor bringes til eleverne og det tilgodeses med den nuværende vejledningsstruktur i for ringe omfang. Vi kan så som vejledere på ungdomsuddannelserne primært se til at Studievalg endnu ikke har ressourcer til at prioritere denne del af vejledningen."

"Problemet ligger i relation til bestemmelserne vedr. gennemførelsesvejledning. Naturligvis indgår der et internationalt aspekt heri, men den centrale orientering og fokusering på international vejledning er taget ud af hænderne på gymnasievejledningen. Man kunne med grund opruste på dette felt, fordi international uddannelse og inddragelse af det internationale bør indgå tidligt i elevens overvejelser, hvis det skal slå igennem på længere sigt. Men det vil for mig at se kræve en opstramning af bestemmelserne, så det internationale indgår eksplicit."

Ifølge disse respondenter drejer det sig altså blandt andet om at bevidstgøre de unge om globalisering, internationalisering og muligheder i udlandet på et tidligt tidspunkt, så de har disse aspekter med i bagagen, når de senere skal træffe valg om uddannelse og erhverv.

Nogle respondenter tænker tilsyneladende udelukkende på, hvorvidt det er deres opgave at vejlede om konkrete muligheder i andre lande, og så er det korrekt, at der ikke findes så mange muligheder for den enkelte unge på en

ungdomsuddannelse – og da slet ikke på de almene gymnasier. Men en anden, måske lige så væsentlig, opgave er at give de unge en bedre forståelse af globalisering og internationalisering. Hvad betyder det for både uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet? Hvilke krav stiller det til vores kompetencer? Og har det betydning for fx valg af fag på gymnasiet? Set fra den vinkel er det måske sværere at se en tydelig grænse mellem gennemførelsesvejledernes og Studievalsvejledernes forpligtelser?

De udsatte grupper

Også i denne del af undersøgelsen er der uenighed om, hvorvidt det overhovedet er relevant at tale om internationalisering og muligheder i udlandet, når man som vejleder arbejder med udsatte eller vanskeligt stillede børn og unge. Igen er der respondenter, som ikke mener, det giver mening:

"Jeg er fuldtids ungdomsvejleder – og arbejder udelukkende med elevtyper for hvem bare det at skulle til København er et kæmpe problem endsige at gennemføre en dansk ungdomsuddannelse."

Andre, derimod, efterlyser internationale tilbud til de udsatte unge, fx:

"Gerne puljer til "svage" grupper. De mærker også globaliseringen, men oplever at "alt det spændende" er for de privilegerede."

"Projekter for bogligt svage unge – udveksling."

Vejledernes kompetencer

Enkelte respondenter tager fat på vejledernes egne kompetencer og interesser som en barriere dels for at udvikle internationalt orienterede vejledningstilbud for de vejledningssøgende, dels for at involvere sig i internationalt vejledersamarbejde:

"Det er meget vigtigt, at internationale vejledningstiltag tager udgangspunkt i vejledere med en international orientering og et internationalt format. I en typisk vejlederforsamling af nuværende og/eller forhenværende folkeskolelærere er netop disse egenskaber ikke specielt fremherskende."

"Mange vejledere inkl. undertegnede mangler større sproglige kompetencer."

"Jeg tror én af grundene til at det internationale fylder så lidt er, at UU-vejledere for de flestes vedkommende er tidligere skolevejledere og det er meget sjældent lærere, der er uddannet i fremmedsprog. Jeg tror derfor der generelt er en berøringsangst overfor det at skulle bruge fremmedsprog i internationale sammenhænge."

En specialistfunktion eller for alle?

Et spørgsmål, der mere eller mindre direkte er dukket op løbende igennem hele undersøgelsen, er spørgsmålet om, hvorvidt vejledning om internationalisering og muligheder i andre lande er en opgave, som alle vejledere må påtage sig. Eller om det er mere hensigtsmæssigt, at opgaven varetages af et mindre antal specialister på området.

Mange respondenter giver således udtryk for, at det er et for stort og uoverskueligt område at skulle sætte sig ind i – ikke mindst hvis den direkte efterspørgsel fra de vejledningssøgende er relativt begrænset, fordi de så ikke får opbygget den nødvendige viden på området. Et par af respondenterne skriver således:

"For mig som skolevejleder i 90% af tiden, ville det være rart med en henvisning til et sted/person, hvor jeg kunne få hjælp til at understøtte et mål om at komme til at arbejde eller uddanne sig i udlandet."

"Jeg kunne godt tænke mig muligheden for at kunne kontakte en "specialist" inden for uddannelser m.v. i udlandet".

En anden respondent kommer med et konkret forslag:

"at CIRIUS vejleder om hele uddannelser i udlandet for interesserede unge (Åben vejledning, evt. kun telefon og mail, men gerne med personlig kontakt)."

Her er det i første omgang vigtigt at skelne mellem den generelle information og vejledning i forhold til globalisering og internationalisering af blandt andet uddannelses- og arbejdsmarkedet og den mere konkrete information og vejledning i forhold til specifikke muligheder i udlandet. Mange respondenter antyder – eller skriver direkte – at det især er overblikket over de mange specifikke muligheder, det kniber med.

Afsluttende bemærkninger

Mange respondenter understreger i undersøgelsen, at det er vigtigt, at der kommer større fokus på den internationale dimension *"i vejledningsindsatsen for unge der vokser op i en globaliseret verden"*. Og flere respondenter vurderer, at denne undersøgelse bidrager til dette.

En respondent har reflekteret over CIRIUS' og Undervisningsministeriets rolle i forhold til at styrke den internationale dimension i vejledningen:

"En styrkelse af den internationale dimension i vejledningen må derfor være for CIRIUS at få skabt interessen for denne dimension hos nøglepersoner rundt omkring på UU'erne og samtidig få styrket jeres egne initiativer, som kan nå ud til vejlederne, samtidig med at ministeriet må kræve, at alle UU'er skal have en mål-

sætning og en strategi for den internationale vejledning, som selvfølgelig skal inddrages i de kommende kvalitetsudviklingsprogrammer..."

Vi slutter rapporten med et sidste citat fra én af de 806 respondenter:

"Jeg synes det er godt, at der kommer fokus på de muligheder, der er for os som vejledere til at udvide vores virke. Den internationale dimension i vores vejledningsarbejde har været kraftigt underprioriteret. Jeg glæder mig til det projekt, vi skal i gang med i mit UU-center. Det er klart, at de vejledtes interesse vil skærpes i takt med, at jeg som vejleder, ved mere om de muligheder, der er i Europa."

Bilag 1:

Liste over spørgsmål, som indgik i spørgeskemaet

Del 1. Om dig

1) Hvilken gruppe af vejledere tilhører du?

- Leder af et UU-center
- Vejleder på et UU-center
- Leder på et Studievalg
- Vejleder på et Studievalg
- Studievejleder på en teknisk skole
- Studievejleder på en handelsskole
- Studievejleder på et gymnasium eller hf
- Vejleder på en produktionsskole
- Vejleder på en højskole
- Ingen af ovenstående

Del 2. Vejledning og arrangementer for de vejledningssøgende

Der følger nu en række spørgsmål om vejledning og arrangementer, som har med de vejledningssøgendes muligheder i udlandet at gøre.

Der findes en række konkrete muligheder for at komme til udlandet i forbindelse med praktikophold, uddannelse eller arbejde.

2) Tilbyder din organisation/institution vejledning, arrangementer eller aktiviteter med fokus på internationale muligheder for jeres målgrupper?

- Ja
- Nej

Hvis ja:

2.1) Hvilke typer af vejledning, information og arrangementer med fokus på internationalisering og muligheder i udlandet tilbyder I? (vælg gerne flere)

- Kollektive arrangementer, der er åbne for alle

- Kollektive arrangementer for afgrænsede målgrupper
- Individuel vejledning, når de vejledningssøgende selv kommer med internationale spørgsmål
- Lettilgængeligt trykt informationsmateriale om internationale muligheder for jeres målgrupper
- Information om internationale muligheder for jeres målgrupper på jeres egen hjemmeside
- Andet

2.2) Hvis I laver kollektive arrangementer med fokus på det internationale, inddrager I så oplæg, der bliver præsenteret af: (vælg gerne flere)

- Unge, der har internationale erfaringer
- Ledere i virksomheder og organisationer
- Personaleansvarlige i virksomheder og organisationer
- Medarbejdere i virksomheder og organisationer
- Andre
- Vi inddrager ikke eksterne oplægsholdere

2.3) Hvis I afholder kollektive arrangementer med fokus på muligheder i udlandet, hvor ofte sker det så?

- Op til 3 gange årligt
- 4-6 gange årligt
- Mere end 6 gange årligt

Del 3. Omfanget af internationale henvendelser

3) Hvor stor en andel af de henvendelser, du modtager, drejer sig om internationale spørgsmål?

- Mindre end 5%
- Mellem 5-10%

Mellem 10-30%

Mellem 30-50%

Mere end 50%

Del 4. Målsætning eller strategi på det internationale område

4) Har I i jeres organisation/institution defineret en målsætning eller strategi vedrørende de internationale aspekter i vejledningen, herunder information og vejledning om muligheder i udlandet?

Ja

Nej

4.1.a) Hvis du har svaret ja til ovenstående spørgsmål, beder vi dig kort beskrive denne målsætning eller strategi.

4.1.b) Hvis nej: Finder du, at det ville være relevant, at I i jeres organisation/ institution får fastlagt en målsætning eller strategi for de internationale aspekter i jeres vejledningstilbud?

Ja

Nej

4.1.b.1) Hvis du har svaret ja til ovenstående, vil vi bede dig kort skitsere, hvad du tror, der skal til, for at en sådan målsætning bliver defineret.

Del 5. Barrierer i forhold til større international orientering i uddannelses- og erhvervsvejledningen

5) Hvad anser du for at være de tre største barrierer i forhold til at udvikle den internationale orientering i uddannelses- og erhvervsvejledningen i din organisation/institution?

Priorité mellem nedenstående valgmuligheder ved at skrive 1 ud for den barriere, som du mener er størst; 2 ud for den næststørste og 3 ud for den tredjestørste.

Vi har ikke resurser nok til at kunne prioritere det internationale område

Vi mangler opdaterede oplysninger om internationalisering og muligheder i udlandet

Vores målgrupper er ikke interesserede i det internationale. Selv om vi havde flere internationalt orienterede tilbud, ville de vejledningssøgende ikke gøre brug af dem

] Vi er ikke forpligtede til at informere og vejlede om muligheder i andre lande (ifølge lovgrundlaget/vores kontrakt)

] I min organisation er der generelt den holdning, at det ikke er så væsentligt at inddrage internationale aspekter og muligheder i vejledningen

] Andre barrierer [Notér:.....]

Hvis du ikke mener, at der er barrierer, som hindrer en udvikling af den internationale orientering i vejledningen, kan du gå videre til næste spørgsmål uden at lave ovenstående prioritering.

Del 6. International information

6) Der findes en række informationskilder, der oplyser om internationalisering af uddannelser, konkrete mobilitetsmuligheder og andre internationale aktiviteter - både for de vejledningssøgende og for vejledere. I skemaet herunder har vi nævnt nogle af dem.

Hvor ofte bruger du disse kilder?

6.1) CIRIUS' hjemmeside, www.ciriusonline.dk

-) Dagligt
-) Ugentligt
-) Månedligt
-) Sjældent
-) Aldrig

6.2) CIRIUS' hjemmeside, specielt for unge, www.udiverden.dk

-) Dagligt
-) Ugentligt
-) Månedligt
-) Sjældent
-) Aldrig

6.3) Videnscenter for vejledning, www.vejledningsviden.dk

-) Dagligt
-) Ugentligt

Månedligt

Sjældent

Aldrig

6.4) KSI's hjemmeside, www.studeriudlandet.dk

Dagligt

Ugentligt

Månedligt

Sjældent

Aldrig

6.5) EDU Danmarks hjemmeside, www.edu-danmark.dk

Dagligt

Ugentligt

Månedligt

Sjældent

Aldrig

6.6) Georg Harmsens publikation "Rejsebogen"

Dagligt

Ugentligt

Månedligt

Sjældent

Aldrig

6.7) Andre

Dagligt

Ugentligt

Månedligt

Sjældent

Aldrig

6.7.1) Nævn venligst hvilke andre kilder med internationale oplysninger, du benytter dig af.

Del 7. Ønsker til aktiviteter, information og lignende – fokus på muligheder for de vejledningssøgende

7) Hvilke typer af aktiviteter, information, værktøjer eller lignende ville gøre det lettere for dig og dine kolleger at vejlede om internationalisering og muligheder i udlandet? (Vælg gerne flere)

Kurser for vejledere med fokus på internationalisering og muligheder i udlandet for vores målgrupper

Studieture til andre lande (for vejledere)

Mere international information på internettet for de vejledningssøgende

Mere international information på internettet for vejledere

Trykt informationsmateriale for de vejledningssøgende

Trykt informationsmateriale for vejledere

Andet

Hvis andet:

7.1) I det foregående spørgsmål satte du kryds i kategorien "Andet". Beskriv kort hvilke andre aktiviteter, oplysninger, værktøjer eller lignende, du mener, ville gøre det lettere for dig og dine kolleger at vejlede om internationalisering og muligheder i udlandet.

Del 8. Internationale aktiviteter for vejledere

De næste spørgsmål handler om internationalt samarbejde og mobilitet for vejledere som et led i udviklingen af vejledningsfaglige og personlige kompetencer.

8) Er din organisation involveret i internationale projekter, netværk eller lignende, der beskæftiger sig med vejledningsområdet?

Ja

Nej

Hvis ja:

8.1) Beskriv kort hvilke internationale projekter, netværk eller lignende, du er involveret i.

8.2) Hvad har udbyttet af det internationale samarbejde været?

Studietur til udlandet

9) Har du været på studietur til udlandet i din egenskab af vejleder?

Ja

Nej

Hvis ja:

9.1) Hvor gik studieturen/-turene hen (vælg gerne flere)?

Norden

Øvrige Europa

Resten af verden (uden for Europa)

9.2) Hvad var hovedformålet med studieturen/-turene?

9.3) Beskriv i stikord, hvad udbyttet af studieturen/-turene var.

9.4) Hvor mange studieture har du været på?

1

2

3

Mere end 3

Anden inspiration fra udlandet

10) Henter du inspiration fra udlandet på andre måder?

Ja

Nej

10.1) Hvis du har svaret ja til ovenstående, vil vi bede dig give eksempler på, hvordan du henter inspiration fra udlandet.

Del 9. Ønsker til aktiviteter, information og lignende – fokus på muligheder for vejledere

11) Hvilke typer af aktiviteter, information, værktøjer eller lignende ville gøre det lettere for dig og din organisation/institution at komme i gang med - eller at videreudvikle - internationale aktiviteter, der kunne bidrage til udviklingen af dine vejledningsfaglige og personlige kompetencer? (Vælg gerne flere)

- Kurser med fokus på internationalisering og muligheder i udlandet, specifikt for vejledere
- Studieture til udlandet
- Adgang til internationale vejledernetværk
- Information om internationale vejledningsprojekter og muligheder for selv at søge projektmidler
- Nyheder, artikler m.v. om nye tendenser og initiativer på vejledningsområdet i andre lande eller på internationalt niveau
- Andet

Hvis Andet:

11.1) I det foregående spørgsmål satte du kryds i kategorien "Andet". Beskriv kort hvilke andre aktiviteter, oplysninger, værktøjer eller lignende, du mener, ville gøre det lettere at komme i gang med - eller at videreudvikle - internationale aktiviteter, der kunne bidrage til udviklingen af vejledningsfaglige og personlige kompetencer.

Del 10. Andre forslag eller kommentarer

12) Til slut vil vi gerne opfordre dig til her at skrive andre forslag eller kommentarer, som du måtte have vedrørende de internationale aspekter af dit arbejde som vejleder.